

Mājturība un tehnoloģijas 5.–9.klasei ar izvēli tekstila tehnoloģijās

Pamatizglītības mācību priekšmeta programmas paraugs

Satura rādītājs

Ievads.....	2
Mācību priekšmeta mērķis	4
Mācību priekšmeta uzdevumi.....	5
Mācību saturs.....	6
Zināšanas un izpratne par cilvēka dzīvesvidi	6
Tehnoloģiju praktiska un radoša lietošana cilvēka dzīvesvides uzlabošanai	8
Savu iespēju apzināšanās dzīvesvides pilnveidošanai.....	10
Mācību satura apguves secība, apguvei paredzētais laiks un sasniedzamais rezultāts.....	12
Mācību satura plānojums pa mācību stundām.....	12
5. KLASE	16
6. KLASE	21
7. KLASE	26
8. KLASE	33
9. KLASE	38
Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni	44
Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi un metodes	47
Mācību līdzekļi.....	47
Mācību metodes.....	49

Ievads

Mājturības un tehnoloģiju programmas paraugs veidots atbilstoši MK 19.12.2006.. noteikumiem Nr. 1027 “Noteikumi par valsts standartu pamatizglītībā un pamatizglītības mācību priekšmetu standartiem”.

Programmas paraugam ir ieteikuma raksturs – tas parāda, kā plānot darbu, lai skolēni varētu sasniegt standartā izvirzītās prasības mācību satura apguvei. Katram skolotājam ir tiesības mainīt piedāvāto programmu vai arī veidot pašam savu programmu, kas atbilst pamatizglītības standartam “Mājturība un tehnoloģijas 1–9.klasei”.

Programmas paraugā ietverts mācību priekšmeta mērķis, uzdevumi, mācību saturs, mācību satura apguves secība un apguvei paredzētais laiks, aprakstītas izmantojamās mācību metodes, mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni, uzskaitīti mācību satura apguvei nepieciešamie mācību līdzekļi.

Sagatavojot programmas paraugu, ņemtas vērā mācību priekšmeta “Mājturība un tehnoloģijas” īpatnības.

5.–9.klasē visi skolēni apgūst savas dzīves organizēšanas prasmes, prasmes sevis un savas apkārtnes uzturēšanā, veselīga uztura izvēlē un gatavošanā, iepazīst materiālās kultūras mantojumu, bet pēc savas izvēles gūst pieredzi vai nu dažādu “pakļāvīgo, vijīgo” materiālu (tekstilmateriāli un citi materiāli), vai arī “cieto” materiālu (koka, metāla un citi materiāli) apstrādē un lietu darināšanas tehnoloģiskā procesa īstenošanā. Mācību process tiek organizēts, dalot klasi divās grupās, un skolēnu izvēlei tiek piedāvāti divi līdzvērtīgi mācību satura varianti. Par izvēles iespēju jāinformē skolēni un viņu vecāki, vismaz 5. un 6. klasē skolēna izvēli vajadzētu apstiprināt vecākiem. Kā norāda pamatizglītības standarts “Mājturība un tehnoloģijas”, skolēns izvēli var veikt uz vienu mācību gadu vai vienu semestri. Skolēna sniegumu vērtē tas skolotājs, pie kura skolēns konkrēto tehnoloģiju apguvis.

Skolotāju darba ērtībai izstrādāti divi programmas paraugi:

Mājturība un tehnoloģijas 5.–9.klasei ar izvēli tekstila tehnoloģijās;

Mājturība un tehnoloģijas 5.–9.klasei ar izvēli koka un metāla tehnoloģijās.

Šajā programmas paraugā aplūkota mācību satura apguve 5.–9.klasē skolēniem, kuri izvēlējušies apgūt tekstila tehnoloģijas.

Mācību saturs programmas paraugā ir veidots, konkretizējot standartā ietverto mācību saturu un izvērsot to pa klasēm. Mācību satura apguves secībā tiek parādīts, kā pakāpeniski tiek sasniegtas standarta prasības zināšanu, izpratnes un izstrādājumu darināšanas tehnoloģiskā procesa apguvē un attieksmju veidošanā.

Mācību satura apguvē liela uzmanība pievēršama skolēnu praktiskajai darbībai – tai jāplāno vismaz 75% no visam mācību procesam atvēlētajam laika. Mācību process organizējams tā, lai skolēniem būtu iespēja patstāvīgi meklēt un atrast risinājumu praktiskām problēmām, formulēt un pamatot izvēlēto tehnisko risinājumu un izvēli, attīstīt atjautību un iztēli, sadarboties un strādāt komandā, veidot radošas darbības pieredzi, saskatīt, izjust un vairot skaisto sev apkārt, novērtēt savu un citu darbu un tā rezultātus.

Mājturības un tehnoloģiju mācību saturs ir cieši saistīts ar pārējiem mācību priekšmetiem, īpaši ar bioloģiju, ķīmiju, veselības mācību, vizuālo mākslu, sociālajām zinībām, tāpēc, skolotājiem sadarbojoties, katrā klasē jāprecizē un jāizmanto saikne ar citu mācību priekšmetu saturu.

Programmas paraugā zilā krāsā dotie rezultāti norāda, kurā klasē tiek sasniegtas standartā definētās prasības. Iekavās norādīts konkrētās prasības numurs standartā, piemēram: **Zina, kā rīkoties, ja noticis nelaimes gadījums. (3)** Prasības skolēnu attieksmju veidošanai rakstītas slīprakstā, piemēram: Apzinās savu līdzdalību un ieguldījumu ikdienas mājas darbu veikšanā.

Mācību priekšmeta mērķis

Pilnveidot skolēnu izpratni par cilvēka dzīvesvides kvalitātes nosacījumiem un iespējām tās uzlabošanai, veicināt skolēnu praktiskās rīcības un sociālās sadarbības prasmju attīstību, lai ikviens spētu patstāvīgi plānot un organizēt personīgo mājturību un ar izpratni un radoši iesaistīties tehnoloģisko procesu realizēšanā.

Mācību priekšmeta uzdevumi

5.–6. klase

Radīt skolēnam iespēju:

- veidot izpratni par ērtas, skaistas un drošas telpas iekārtojuma pamatprincipiem, mājas darbu apjomu, novērtēt savas spējas un iespējas piedalīties to veikšanā;
- veidot izpratni par veselīgu uzturu, attīstīt prasmi novērtēt pārtikas produktus un gatavot vienkāršus ēdienus pēc receptes;
- gūt izpratni par nemateriālās kultūras mantojuma izpausmēm un nozīmi;
- gūt zināšanas un veidot izpratni par izstrādājumu izgatavošanas tehnoloģisko procesu, apgūt un pilnveidot prasmes tekstilmateriālu un citu materiālu apstrādē, pagatavot vienkāršus izstrādājumus;
- apzināties cilvēka darbu kā vērtību lietu tapšanā, dzīvesvides uzturēšanā un sevis apliecināšanā, novērtēt savu un citu skolēnu veikumu.

7.–9. klase

Radīt skolēnam iespēju:

- gūt zināšanas un pilnveidot izpratni par personīgās mājturības būtību, struktūru un daudzpusību, attīstīt prasmes mājas darbu plānošanā un veikšanā;
- praktiskā darbā veidot un radoši lietot dažādu materiālu apstrādes un izstrādājumu darināšanas prasmes, vienlaikus gūstot izpratni par tehnoloģiskā procesa norisi;
- attīstīt prasmes risināt problēmas, attīstīt pašapziņu un izkopt individualitāti, gūt radošas darbības un personības pašizpaušmes pieredzi, apzināties savas intereses un spējas saskatīt mācību priekšmetā iegūtās pieredzes izmantošanas iespējas sadzīvē, brīvā laika organizēšanā un karjeras izvēlē;
- gūt zināšanas par drošības pamatnosacījumiem un izpratni rīcībai ekstremālās sadzīves situācijās.

Mācību saturs

Zināšanas un izpratne par cilvēka dzīvesvidi

5. klase	6. klase	7. klase	8. klase	9. klase
Mājoklis				
Mājokļa funkcijas. Ekonomiskas saimniekošanas nozīme. Darba un atpūtas vietas iekārtošanas principi. Apgaismojums.	Mājokļa saimniecisko telpu funkcijas un iekārtojums.	Mājoklis – vide cilvēka garīgo un fizisko spēku atjaunošanai. Mājokļa telpu funkcijas un iekārtojums dažāda lieluma mājokļos.	Estētiska mājokļa iekārtošana. Tekstilijas un mākslas priekšmeti mājoklī.	Cilvēkam labvēlīga mājokļa vide. Mājokļa inženiertehniskais nodrošinājums.
Drošība				
Drošība, rīkojoties ar sadzīves ierīcēm, elektroierīcēm, instrumentiem, iekārtām.				
Mājokļa iekārtojuma drošums, elektrodrošība.	Drošība mājoklī, paaugstinātas bīstamības zonas, elektrodrošība.	Mājoklis un apkārtējā vide. Nelaiemes gadījumu cēloņi mājoklī, to novēršana.	Drošība mājoklī.	Drošība. Rīcība nelaiemes gadījumos.
Mājas darbu plānošana				
Ikdienā veicamie mājas darbi. Ikdienas kopšanas darbi.	Mājas darbu plānošana. Pienākumi un līdzdalība mājas dzīvē. Telpu iknedēļas kopšanas darbi.	Mājokļa uzturēšana. Telpu sezonas tīrīšanas un kopšanas darbi. Mājas kaitēkļu iznīcināšana.	Mājokļa uzturēšanas izmaksas. Katra ģimenes locekļa līdzdalība mājas darbu plānošanā un veikšanā. Tekstiliju un mākslas priekšmetu kopšana.	Ģimenes locekļu kopīgs darbs dzīvesvides kvalitātes uzlabošanai. Mājokļa inženiertehniskā nodrošinājuma uzturēšana.
Apģērbs				
Apģērba izvēle, valkāšana, kopšana un glabāšana.				
Veļas veidi. Ikdienas apģērbs. Dabīgo augu valsts	Daudzkārtu apģērbs. Apģērba pamatkārta. Dabīgo dzīvnieku valsts tekstilšķiedru	Sezonas apģērbs, apģērba mazgāšana veļas mašīnās. Ķīmisko un jaukto	Mode, stils. Jauniešu garderobes komplektēšana.	Tērpa vēsturiskā attīstība. Izejamais tērps, tā valkāšanas etiķete.

5. klase	6. klase	7. klase	8. klase	9. klase
tekstilšķiedru materiāli.	materiāli.	tekstilšķiedru materiāli.	Apģērba ķīmiskā tīrīšana.	
Uzturs				
Pilnvērtīga uztura rādītāji, uztura režīma galvenie principi.				
Uzturvielu nozīme, veselīga uztura piramīda. Brokastis, vakariņas.	Uzturlīdzekļu enerģētiskā vērtība, cilvēkam nepieciešamais enerģijas daudzums. Ogļhidrāti, vitamīni. Pusdienas.	Olbaltumvielas, tauki, minerālvielas. Ēdienkartes veidošanas principi. Ikdienas uzturs.	Uzturvielu ieteicamās attiecības. Uztura ietekme uz veselību. Svētku ēdienkarte.	Bioloģiski un enerģētiski līdzvērtīgi produkti. Pilnvērtīgs uzturs gada laikā. Pārtikas piedevas, uztura bagātinātāji.
Ēdiena gatavošana				
Ēdiena gatavošanas un pasniegšanas noteikumi. Ēdiena gatavošana un pasniegšana.				
Graudaugu produktu un olu ēdieni. Karstie dzērieni.	Zupas, sautējumi, salāti, kompoti, ķiseļi. Dārzeņu, kartupeļu, pākšaugu, augļu, ogu ēdieni.	Gaļas, zivju ēdieni. Aukstie dzērieni.	Saldo ēdienu veidi. Piens, piena produktu ēdieni.	Mīklu veidi. Mīklu izmantošana ēdienu gatavošanā. Konservēti produkti, to izmantošana ēdienu gatavošanā.
Galda kultūra				
Galda klājumi un uzvedība pie galda.				
Galda klāšanas secība. Ikdienas brokastu un vakariņu galda klājumi.	Ikdienas pusdienu galda klājumi.	Svētku pusdienu galda klājumi.	Galda klājumu veidi un stili. Bufetes veida galda klājumi.	Vienreizējās lietošanas trauku un galda piederumu izmantošana. Galda klājumi svinībām.
Iepirkšanās pamatprincipi				
Preču iegādes iespējas.	Preču izvērtēšana un iegāde.	Pakalpojumi mājokļa uzturēšanai, to izvērtēšana.	Mājokļa uzturēšanas izmaksas, to uzskaitē.	Jaunākās tehnikas, materiālu, darbarīku izvērtēšana un iegādes iespējas.
Apģērbu etiķetes simboli.	Apģērba mazgāšanas līdzekļu izvēle.	Apģērba iegādes iespējas.		Izejamā tērpa iegādes iespējas.

5. klase	6. klase	7. klase	8. klase	9. klase
Graudaugu produktu, olu, karsto dzērienu izejvielu izvēle un iegāde.	Augļu, ogu, dārzeņu, pākšaugu izvēle un iegāde.	Gaļas un zivju, to izstrādājumu izvērtēšana un iegāde.	Piena un piena produktu izstrādājumu izvērtēšana un iegāde.	Konservu, pusfabrikātu, mīklas izstrādājumu izvērtēšana un iegāde.

Tehnoloģiju praktiska un radoša lietošana cilvēka dzīvesvides uzlabošanai

5. klase	6. klase	7. klase	8. klase	9. klase
Izstrādājuma idejas, ieceres radīšana un noformēšana				
Dažādu informācijas avotu izmantošana ieceres radīšanai. Etnogrāfisko zīmju un rakstu izpēte, to lietojuma saskatīšana tautas mākslas, amatniecības un profesionālās lietišķās mākslas izstrādājumos. Etnogrāfiskā raksta elementu radoša izmantošana mūsdienīga izstrādājuma kompozīcijā. Citu ietekmes avotu (daba, māksla, mūzika, dažādas norises u. c.) izmantošana kompozīcijas izstrādē.				
Latviešu un citu tautu etnogrāfiskie izšuvumi. Krāsaino izšuvumu, tamborējumu, tekstilmozaīkas lietošana dažādu izstrādājumu darināšanā.	Novadu etnogrāfiskās zeķes. Etnogrāfiskais krāsu salikums. Krāsu salikumi dabā. Novadu krekli. Darba apģērba funkcijas, modeļi. Cilindriski adījumi. Balto darbu izšuvumu izmantošana izstrādājumu darināšanā.	Cimdu valkāšanas tradīcijas Latvijā. Cimdu kompozīciju daudzveidība. Klājdūrienu izmantošana izstrādājumu rotāšanā. T veida plecgērbi garderobē.	Novadu raksturīgie audumi. Pīšana, vīšana, aušana. Austu izstrādājumu kompozīciju daudzveidība. Ainavas, klusās dabas stilizācija. Adījuma kompozīcija. Svārku veidi un valkāšanas tradīcijas.	Novadu tērpi. Mežģīnes novadu tērpos. Interjera un tērpu dizaina elementi. Tamborējumu izmantošana izstrādājumos. Plecgērbi skolēnu garderobē. Modeļa izvēle.
Projektēšana				
Izstrādājuma darināšanas secības, izmaksu, laika plānošana. Informācijas avotu izmantošana. Katras tehnoloģijas tehniskās valodas iepazīšana, izpratne un lietošana. Izstrādājuma iecerei atbilstoša, saskaņota materiāla un darbarīku izvēle. Darba mašīnu un iekārtu iepazīšana. Materiālu, instrumentu un palīgierīču izvēle un sagatavošana darbam. Tehnoloģiskajam procesam atbilstoši darba drošības noteikumi. Darba vietas organizēšana atbilstoši tehnoloģiskajam procesam.				
Tamborējuma raksta tehniskais zīmējums.	Adījuma raksta tehniskais zīmējums. Valdziņu aprēķināšana.	Cimda raksta tehniskais zīmējums. Rakstu saskaņošana.	Audumu pinumu, rakstu tehniskie zīmējumi. Adījumu rakstu tehniskais	Tamborējuma raksta tehniskais zīmējums. Modes žurnālu piegrieztnu

5. klase	6. klase	7. klase	8. klase	9. klase
	Darba apģērba pamatpiegrieztne, tās modelēšana.	T veida plecģērbu pamatpiegrieztne, tās modelēšana.	zīmējums. Svārku pamatpiegrieztnes konstruēšana un modelēšana.	izmantošana.
Izstrādājuma pagatavošana				
Tekstila tehnoloģiju operāciju apguve. Dažādu materiālu un tehnoloģiju izmantošana izstrādājumu pagatavošanā.				
Tamborēta izstrādājuma pagatavošana				
Tamborēšanas veidi. Tamborēšanas elementi. Tamborēšana pēc raksta tehniskā zīmējuma.				Tamborēto mežģīņu veidi. Auduma, pērliņu un citu materiālu izmantošana tamborējumos.
Tamborēšanas darba procesā radušos defektu labošana. Tamborējuma formēšana, tvaicēšana, kopšana un uzglabāšana.				
Adīta izstrādājuma gatavošana				
	Apaļadījums. Uzmetums. Labiskais, kreiliskais, noceltais valdziņš.	Krāsaini raksti. Dekoratīvas adījuma malas.	Dažādi raksti. Adīšana pēc piegrieztnes.	
	Adījuma formēšana, tvaicēšana. Adīšanas darba procesā radušos defektu labošanas iespējas. Adījuma kopšana un glabāšana.			
Izstrādājuma izšūšana				
Krāsaino darbu dūrieni.	Vienvirziena izvilkumi.	Klājdūrieni.		
Izšūšana atbilstoši izstrādājuma kompozīcijai. Izstrādājuma pēcapstrāde. Izšuvumu kopšana un uzglabāšana.				
Austa izstrādājuma pagatavošana				
			Aušanas pamattehnoloģijas un tehnoloģiskie paņēmieni.	
Batikota un apdrukāta izstrādājuma pagatavošana				

5. klase	6. klase	7. klase	8. klase	9. klase
		Sietās batikas veidi. Apdrukas veidi. Vairāku tehniku apvienojums vienā izstrādājumā.		
Izstrādājuma pagatavošana, kombinējot tekstiltehnikas un/vai materiālus				
				Izstrādājuma darināšana atbilstoši kompozīcijai un izvēlētajām tekstiltehnoloģijām un/vai materiāliem.
Šūta izstrādājuma pagatavošana				
Auduma piegriešana, izstrādājuma šūšana.				
Tekstilmozaīkas izstrādājums.	Priekšauts, somiņa, cimds u. c.	T veida plecgērbs.	Gurngērbs.	Plecgērbs.
Tehnoloģiskā procesa un izstrādājuma novērtēšana				
Vērtēšanas kritēriji. Pagatavotā izstrādājuma, darba procesa un gala rezultāta vērtēšana un pašvērtēšana.				

Savu iespēju apzināšanās dzīvesvides pilnveidošanai

5. klase	6. klase	7. klase	8. klase	9. klase
Ieguldījums dzīvesvides uzturēšanā un mainīšanā				
Telpu ikdienas kopšanas darbi. Savas darba un atpūtas vietas un apģērba uzturēšana kārtībā un kopšana.	Mājturības stundās gūto zināšanu izmantošana mājas darbu plānošanā un veikšanā. Sadzīves atkritumu šķirošana.	Sezonas kopšanas darbi. Sadzīves ķīmisko līdzekļu ietekme uz apkārtējo vidi.	Mājokļa tekstiliju un mākslas priekšmetu kopšana. Atkritumu šķirošana, pārstrāde, iznīcināšana.	Cilvēkam labvēlīga mājokļa vide. Mājokļa inženiertehniskā nodrošinājuma uzturēšana. Iespējas sekmēt sabiedrības ilgtspējīgu attīstību.
Pašizpaušmes un jaunrade				

5. klase	6. klase	7. klase	8. klase	9. klase
Apgūtās tehnoloģijas izmantošana lietišķa priekšmeta rotāšanā vai gatavošanā. Brīvā laika izmantošana radošai, praktiskai darbībai.	Gatavojamā izstrādājuma izvēle. Gatava izstrādājuma radošs pielietojums. Apgūto dažādo tehnoloģiju izmantošana saturīga brīvā laika pavadīšanai.	Izstrādājumu radoša pārveidošana. Materiālu, tehnoloģiju saskaņošana. Brīvā laika un pienākumu mājokļa uzturēšanā plānošana un veikšana.	Izstrādājumu radoša pārveidošana, saskaņojot ar interjeru vai tērpu. Iegūto zināšanu un prasmju izmantošana mājas dzīves organizēšanā.	Apģērba radoša pārveidošana. Izstrādājumu gatavošanas defektu pārvēršana par mākslinieciskajiem efektiem. Brīvā laika izmantošana radošai pašizpaušmei, praktiski darbojoties, izmantojot mājturībā gūtās zināšanas un prasmes.
Cilvēka darba rezultāts kā vērtība				
<i>Sava darba vērtības apzināšanās.</i> Saudzīga lietu izmantošana.	<i>Cilvēka darba kā vērtības lietu tapšanā un dzīvesvides uzturēšanā apzināšanās.</i>	Izvērtē izstrādājumā ieguldīto darbu un veiktā darba ieguldījumu ģimenes budžetā.	Cilvēku radīto vērtību saudzīgas lietošanas, taupīšanas iespējas.	Cilvēka radītās vērtības – labvēlīgas mājokļa vides nodrošinājums.
Materiālās kultūras mantojuma nozīme daudz kultūru sabiedrībā				
Materiālā un garīgā kultūra. Etnogrāfiskais raksts, tā izmantošana sadzīves priekšmetu rotāšanā.	Materiālās un garīgās kultūras vienotība.	Tautas mākslas klātesamība profesionālajā mākslā latviešu mākslinieku darbos.	Latvijas novadu tautastērpu raksturīgās pazīmes, to daudzveidība kā tautas kultūras mantojuma sastāvdaļa.	<i>Materiālās kultūras mantojuma kā savas tautas bagātības multikulturālā sabiedrībā apzināšanās.</i>

Mācību satura apguves secība, apguvei paredzētais laiks un sasniedzamais rezultāts

Pirms mācību satura apguves secības un apguvei paredzētā laika detalizētas plānošanas ieteicams izstrādāt orientējošu mācību satura plānojumu pa mācību stundām. Ieskatam tiek piedāvāts mācību satura plānojums pa mācību stundām 5.–9. klasei – 3 varianti.

1. variants izstrādāts, ņemot vērā mācību satura izvērsumu pa klasēm (skat. Mācību saturs). Mājturības skolotāju metodisko apvienību vadītāji atzinuši 1. variantu par pieņemamu un atbilstošu pamatizglītības standarta “Mājturība (rokdarbi)” pamatprasībām mācību satura apguvei.

5. un 6. klasē no tehnoloģijām ieteikts apgūt standarta pamatprasībās mācību satura apguvei minētās gan etnogrāfijā, gan mūsdienās visvairāk lietotās tekstiltehnoloģijas – adīšanu, tamborēšanu, izšūšanu. Izvēle – standarta pamatprasībās mācību satura apguvei neminētā tehnoloģija – šūšana.

7.–9. klasē ieteikts apgūt standarta pamatprasībās mācību satura apguvei minētās tehnoloģijas – aušanu, auduma apdruku / batik, šūšanu, turpināt adīšanu, tamborēšanu, izšūšanu. Izvēle – kombinētie darbi, kuru laikā katrs skolēns veido izstrādājumu no ieceres līdz galarezultātam jebkurā tehnoloģijā/tehnoloģijās, vadoties no modes tendencēm vai citiem apsvērumiem. Skolotājs var piedāvāt skolēniem apgūt un savos izstrādājumos lietot arī kādu īpaši aktuālu tehnoloģiju/tehnoloģijas.

2. un 3. variants piedāvā citas iespējas mācību satura apguves plānošanai. Ņemot vērā to, ka programmas paraugam ir tikai ieteikuma raksturs, arī mācību satura plānojums pa mācību stundām nav uzskatāms par obligātu normu. Katrs skolotājs atbilstoši standarta pamatprasībām priekšmeta apguvei var variēt apgūstamo tehnoloģiju un tām atvēlētā laika plānojumu pēc savas pieredzes un ieskatiem.

Mācību satura plānojums pa mācību stundām

1. variants

Mācību saturs	Stundu skaits				
	5. klase	6. klase	7. klase	8. klase	9. klase
Mājoklis. Mājas darbu plānošana	4	4	4	4	2
Uzturs	16	16	16	16	16
Apģērbs	4	4	4	4	4
Drošība*					

Mācību saturs	Stundu skaits				
	5. klase	6. klase	7. klase	8. klase	9. klase
Iepirkšanās pamatprincipi*					
Tamborēšana	16				12
Adīšana		18	14	20	
Izšūšana	18	16	12		
Batika, auduma apdruka			6		
Aušana				10	
Šūšana	12	12	14	16	16
Kombinētie darbi					20
Kopā	70	70	70	70	70

* Caurviju temati – mācāmi integrēti saistībā ar citiem tematiem.

2. variants

Mācību saturs	Stundu skaits				
	5. klase	6. klase	7. klase	8. klase	9. klase
Mājoklis. Mājas darbu plānošana	4	4	4	4	2
Uzturs	16	16	16	16	16
Apģērbs	4	4	4	4	4
Drošība*					
Iepirkšanās pamatprincipi*					
Tamborēšana	16				12
Adīšana		26		20	
Izšūšana	18		16		
Batika, auduma apdruka				10	

Mācību saturs	Stundu skaits				
	5. klase	6. klase	7. klase	8. klase	9. klase
Aušana			12		
Šūšana			18	16	18
Aplikācija	12				
Mezģlošana		10			
Papīra plastika		10			
Kombinētie darbi					18
Kopā	70	70	70	70	70

* Caurviju temati – mācāmi integrēti saistībā ar citiem tematiem.

3. variants

Mācību saturs	Stundu skaits				
	5. klase	6. klase	7. klase	8. klase	9. klase
Mājoklis. Mājas darbu plānošana	4	4	4	4	2
Uzturs	16	16	16	16	16
Apģērbs	4	4	4	4	4
Drošība*					
Iepirkšanās pamatprincipi*					
Tamborēšana	18			16	
Adīšana		20	20		
Izšūšana	16			18	
Batika, auduma apdruka			10		
Aušana				12	
Megģlošana	12				

Mācību saturs	Stundu skaits				
	5. klase	6. klase	7. klase	8. klase	9. klase
Aplikācija		16			
Tekstilmozaika					8
Papīra plastika		10			
Šūšana			16		20
Kombinētie darbi					20
Kopā	70	70	70	70	70

* Caurviju temati – mācāmi integrēti saistībā ar citiem tematiem.

5. KLASE

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
Mājoklis (4 stundas)		
Privātās mājturības organizēšana	Ikdienas mājas darbi. Ekonomiska saimniekošana.	Izprot, ka mājas darbi jāveic regulāri. <i>Izprot ekonomiskas saimniekošanas nozīmi cilvēka dzīves kvalitātes uzlabošanā un vides saudzēšanā. (7)</i> Izprot, kā racionāli, videi labvēlīgi iegādāties ikdienā nepieciešamās preces un kāpēc jāglabā pirkumu apliecinājoši dokumenti (čeki). (13)
Mājokļa novērtēšana un plānošana	Mājokļa funkcijas. Skolēna darba un atpūtas vietas iekārtošanas principi. Apgaismojums. Mājokļa iekārtojuma drošums.	Mācās salīdzināt mājokļa iekārtojumu agrāk un tagad, laukos un pilsētā. <i>Saprot racionālas darba vietas iekārtošanas un kārtības uzturēšanas nepieciešamību. (2)</i> Nosaka mēbeļu atbilstību augumam. Novērtē apgaismojumu. Mācās saskatīt paaugstinātas bīstamības zonas mājoklī. Novērtē savas darba un atpūtas vietas drošumu. Mācās, kā rīkoties, ja noticis negadījums.
Materiāli, darbarīki, ierīces	Mēbeļu gatavošanai izmantojamie materiāli. Spuldžu veidi. Ikdienas kopšanas darbu veikšanai nepieciešami piederumi, līdzekļi.	Mācās atšķirt dažādus mēbeļu izgatavošanā izmantojamus materiālus. Mācās atšķirt dažādus spuldžu veidus. Zina un prot izvēlēties ikdienas kopšanas darbiem nepieciešamos piederumus. Mācās uzglabāt un saprātīgi lietot ķīmiskos līdzekļus.
Mājokļa uzturēšana, kopšana un pārveidošana	Ikdienas kopšanas darbi. Sadzīves atkritumi, to izvākšana. Kaitēkļi – mušas, odi.	Veic ikdienas kopšanas darbus. Šķiro un izvāc sadzīves atkritumus.
Uzturs (16 stundas)		
Uztura režīma galvenie principi	Uzturvielu nozīme. Ūdens nozīme cilvēka organismā. Pilnvērtīgs uzturs. Uztura piramīdas izmantošana pilnvērtīga uztura izvēlē. Ēdienreizes. Brokastis, vakariņas.	Mācās uztura piramīdu vai uztura apli izmantot ēdienkartes sastādīšanā. Iepazīstas ar pārtikas produktu etiķetēm. Nosaka uzturvielu daudzumu pārtikas produktos, izmantojot tabulas un informāciju uz etiķetēm.
Uzturlīdzekļi	Graudaugu produkti.	Izvēlas produktus, sver tos.

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
	Olas.	Mācās ar sajūtu orgāniem noteikt produktu kvalitāti. Raksturo produktu uzglabāšanas noteikumus.
Darbarīki, ierīces, trauki	Trauki, darbarīki un ierīces ēdienu gatavošanai. Svari un mēri.	Mācās izvēlēties un izmantot dažādus darbarīkus, ierīces un traukus. Mācās saprātīgi lietot ķīmiskos līdzekļus. <i>Apzinās, kādas sekas varētu rasties, nemākulīgi rīkojoties ar instrumentiem un ierīcēm. (3)</i> Mācās, kā rīkoties, ja noticis negadījums.
Ēdienu gatavošana	Higiēnas un darba drošības noteikumi, gatavojot ēdienus. Darba vietas organizēšana. Biezputras, makaronu ēdieni, sviestmaizes, to gatavošana, pasniegšana. Olu ēdieni, to gatavošana, pasniegšana. Karsto dzērienu gatavošana un pasniegšana.	Prot gatavot graudaugu, olu ēdienus pēc receptes. (11) Mācās novērtēt ēdienu kvalitāti. Izprot racionālas darba vietas iekārtošanas un kārtības uzturēšanas nepieciešamību. (2) Sakopj darba vietu. Saskata pārtikas produktu taupīšanas nepieciešamību. (27)
Ēdienu pasniegšana. Galda kultūra	Galda klāšanas secība. Ikdienas brokastu un vakariņu galda klājumi.	Izvēlas nepieciešamos traukus. Pasniedz ēdienu. Prot uzklāt brokastu un vakariņu galdu atbilstoši ēdienkartei. (12) Mācās uzvesties pie galda.
Apģērbs (4 stundas)		
Apģērba izvēle un ilglaicīga lietošana	Apģērbu veidi. Apģērba atbilstība valkāšanas uzdevumam. Apģērba iegāde. Veļa, veļas veidi, valkāšana, kopšana. Etiķetes simboli. Šķiedras, materiāli. Ikdienas apģērba tīrīšana un glabāšana. Bikšu, svārku gludināšana. Uzrāvumu, atirušu apakšmalu labošana.	Iepazīst dažādus apģērba veidus. Mācās izvēlēties apģērba atbilstoši valkāšanas uzdevumam, laika apstākļiem un situācijai. Mācās izvēlēties un lietot dažādus apģērba kopšanas līdzekļus un piederumus. Mazgā zeķes, labo atirusus bikšu galus un gludina bikses. Novērtē uzrāvuma labošanas iespējas, plāno un veic darbu. Iepazīstas ar informāciju uz apģērba etiķetēm. Nosaka un novērtē dabīgās šķiedras.
Tamborēšana (16 stundas)		
Tamborēta izstrādājuma idejas radīšana un noformēšana	Etnogrāfiskā raksta pamatelementi latviešu un citu tautu rakstos, to izmantojums sadzīves priekšmetos un apģērbā.	Meklē kopīgo un atšķirīgo latviešu un citu tautu rakstos. Iepazīstot etnogrāfiskos sadzīves priekšmetus, mācās saskatīt materiālās un garīgās kultūras vienotību.

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
	Etnogrāfiskā raksta elementu grafisks attēlojums. Amatniecība un tautas māksla. Tamborējumi etnogrāfijā un mūsdienās. Kompozīciju veidojošie pamatelementi. Līniju ritmi apkārtējā vidē, attēlos. Līnijas horizontālā un vertikālā kompozīcijā. Tamborētu izstrādājumu darināšanas secība, laika plānošana.	Saskata iespēju atsevišķus etnogrāfiskā raksta elementus radoši izmantot mūsdienīgos izstrādājumos. (16) Apkārtējā vidē atrod un attēlo līniju ritmus. Ir pieredze veidot un noformēt savas idejas skices. Prot veidot vienkāršu kompozīciju un piegrieztni. (16) Izprot, ka izstrādājumu darināšana no ieceres līdz gatavai lietai veicama noteiktā secībā. (14) Mācās novērtēt tehnoloģiskā procesa plānveidību un plānot tehnoloģisko procesu. Mācās pamatot un prognozēt savas idejas un darbības rezultātu.
Tamborēšanas materiāli, darbarīki	Dziju īpašības. Dziju izvēle. Dabīgās tekstilšķiedras, tekstilpavedieni, to īpašības. Informācija uz dziju etiķetēm. Dzijas un tamboradatas saskaņošana. Dzijas, tamboradatas izvēle un iegāde. Tekstilmateriālu un krāsu saskaņošana. Materiālu un darbarīku izmaksas.	Mācās izvēlēties tamborēšanai piemērotas un saskaņotas dzijas. Saprot, kāpēc jāiepazīstas ar informāciju uz dziju etiķetēm, prot to izvērtēt. (13) Salīdzina no dažādu dziju etiķetēm iegūto informāciju un iesaka atbilstošu izstrādājumu darināšanai. (13) Mācās novērtēt dzijas kvalitāti. Mācās pārbaudīt dzijas krāsas noturību. Izvēlas tehnoloģiskajam procesam un iecerei atbilstošas, saskaņotas dzijas un tamboradatu. Mācās novērtēt materiālu un darba piederumu izmaksas.
Izstrādājuma tamborēšana un novērtēšana	Darba drošības un higiēnas noteikumi. Darba vietas organizēšana. Tamborēšanas veidi. Tamborēšana, izmantojot vienkāršus tehnisko rakstu zīmējumus. Raksta raports. Dažādu vienkāršu formu tamborēšana. Izvēles izstrādājuma tamborēšana. Tamborēta priekšmeta malu apdares veidi. Tamborētu detaļu savienošanas veidi. Darba procesā radušos defektu labošanas iespējas. Tamborējuma formēšana, tvaicēšana. Tamborējuma kopšana un glabāšana. Rezultāta novērtēšanas kritēriji.	Izprot racionālas, tamborēšanas tehnoloģijai atbilstošas darba vietas iekārtošanas nepieciešamību. (2, 20) Iepazīstas ar tamborēšanas veidiem un tehniskajiem apzīmējumiem. Nosaka raksta raportu. Prot veikt vienkāršākās tamborēšanas operācijas: iztamborēt gaisa cilpiņu pīnīti, īsos, vienkāršos, divkāršos stabiņus un to kombinācijas, tamborē ar vairākām krāsām. (21) Plāno tamborēšanas secību. Tamborē un veido izvēlēto izstrādājumu. (22) Ir pieredze ekonomiskā dziju izmantošanā izstrādājuma tapšanas gaitā. Veic darba procesā radušos defektu labošanu. (22) Veic tamborējuma malu apdari, formēšanu, pēcapstrādi. (22) Mācās novērtēt darba procesu un sasniegto rezultātu pēc kritērijiem.
Izšūšana (18 stundas)		

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
Krāsaino izšuvumu idejas radīšana un noformēšana	Krāsainie izšuvumi latviešu un citu tautu etnogrāfiskajos un mūsdienīgu izstrādājumos. Krāsainie izšuvumi novadu tērpos. Līniju ritmi. Izšūtu izstrādājumu darināšanas secība, laika plānošana.	Mācās saskatīt kopīgo un atšķirīgo latviešu un citu tautu krāsainajos izšuvumos. Mācās saskatīt krāsaino darbu dūrienus novadu tērpos. Piedāvā etnogrāfiskā materiāla izmantošanas iespējas mūsdienīgos izstrādājumos. (16) Veido sava izstrādājuma kompozīciju. Rasē izstrādājuma piegrieztni. Izprot, ka izstrādājumu darināšana no ieceres līdz gatavai lietai veicama noteiktā secībā. (14) Mācās pamatot un prognozēt savas idejas un darbības rezultātu. Mācās novērtēt tehnoloģiskā procesa plānveidību un plāno tehnoloģisko procesu.
Krāsaino izšuvumu materiāli, darbarīki	Izšūšanas darbarīki. Materiālu un darba piederumu saskaņošana. Diegu, auduma un izšūšanas adatas izvēle un iegāde, izmaksas. Palīgierīces.	Salīdzina dziju un diegu. Salīdzina šūšanai un izšūšanai piemērotus audumus, izvēlas piemērotāko. Iepazīstas ar izšūšanā izmantojamām palīgierīcēm – rāmi, uzpirkstēni, rokdarbu šķērītēm, diega vērēju. Izvēlas un saskaņo darbarīkus, audumu un diegu. Mācās novērtēt materiālu un darba piederumu izmaksas.
Izstrādājuma izšūšana krāsaino darbu tehnikā un novērtēšana	Darba drošības un higiēnas noteikumi. Darba vietas organizēšana. Izšūšanas veidi. Krāsaino darbu dūrieni. Izstrādājuma rotāšana ar izšuvumu. Darba procesā radušos defektu labošanas iespējas. Izšuvuma gludināšana, cietināšana. Rezultāta novērtēšanas kritēriji. Izšūtu izstrādājumu valkāšana, mazgāšana un glabāšana.	Prot racionāli iekārtot darbavietu atbilstoši krāsaino darbu tehnoloģijas prasībām un darba drošības noteikumiem. (2, 20) Iepazīstas ar dažādām izšūšanas tehnoloģijām. Prot nostiprināt diegu un šūt vienkāršākos krāsaino darbu dūrienus. (21) Plāno savām iespējām atbilstošu tehnoloģisko risinājumu. (18) Izšuj priekšmetu ar izvēlētajiem krāsaino darbu dūrieniem. Veic darba pēcapstrādi. (22) Mācās darbības un tās rezultāta pašvērtēšanu un savstarpējo vērtēšanu.
Šūšana (12 stundas)		
Darba ieceres (idejas) noformēšana	Tekstilmozaīka, tās pielietojums dažādu izstrādājumu gatavošanā. Izstrādājuma darināšanas secība, laika plānošana.	Saskata tekstilmozaīkas izmantošanas iespējas dažādu izstrādājumu gatavošanā. Veido izstrādājuma kompozīciju.

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
	Taisnstūrveida izstrādājuma piegrieztnes konstruēšana.	Mācās rasēt izstrādājuma piegrieztni. Plāno darbu. Mācās pamatot un prognozēt savas idejas un darbības rezultātus.
Tekstilmateriāli, šūšanas iekārtas, darbarīki, piederumi	Audekla pinums, auduma labā, kreisā puse. Tekstilmotīva, audumu izvēle, krāsu saskaņošana. Darbarīki, piederumi šūšanai. Šujmašīnu veidi. Šujmašīnas sagatavošana darbam.	Salīdzina auduma paraugus. Atpazīst vienkāršākos auduma pinumus. <i>Novērtē materiālu piemērotību un izvēlas atbilstošāko. (19)</i> Pazīst un izmanto darbā dažādus šūšanas piederumus un darbarīkus, ievērojot darba drošības un higiēnas prasības. (20, 22) <i>Apzinās, kādas sekas varētu rasties, nemākulīgi strādājot ar instrumentiem un ierīcēm (šujmašīna, gludeklis). (3)</i> Salīdzina dažādus šujmašīnu veidus. Mācās sagatavot šujmašīnu darbam.
Izstrādājuma šūšana un novērtēšana	Darba drošības un higiēnas noteikumi. Darba vietas organizēšana. Roku dūrieni, mašīnvīles. Mašīnvīles – uzlikumvīle, sašuvumvīle, nolocījuma vīle, dubultvīle. Auduma ekonomiska piegriešana. Izstrādājuma šūšana.	Šuj mašīnvīles un roku dūrienus. Piegiež audumu un šuj izstrādājumu, ievērojot instrukcijas, darba drošības un higiēnas noteikumus. (22) Izprot instrukciju un lietošanas pamācību nepieciešamību un sekas to neievērošanas gadījumā. (18) Mācās veikt darbības un tās rezultāta pašvērtēšanu un savstarpēju vērtēšanu atbilstoši kritērijiem. Saskata izstrādājuma izmantošanas iespējas. (23)

6. KLASE

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
Mājoklis (4 stundas)		
Privātās mājturības organizēšana	Mājas darbu plānošana. Pienākumi un līdzdalība mājas dzīvē.	Izprot, ka mājas darbi jāplāno kopīgi, katram ģimenes loceklim uzņemoties noteiktus pienākumus, kas jāveic regulāri. (5) Spēj salīdzināt un izprot atšķirību mājas darbu plānošanā agrāk un tagad, atšķirību lauku iedzīvotāju un pilsētnieku mājas darbos. Spēj patstāvīgi plānot laiku mājas darbu veikšanai. (5) <i>Apzinās savu ieguldījumu mājas darbos, pienākumu pret ģimeni, labvēlību pret vidi, kurā atrodas, nepieciešamību to uzturēt un saglabāt. (24)</i> <i>Saskata, ka mājturības stundās gūtās zināšanas un prasmes papildina mājās gūto pieredzi, rosina koriģēt mājas darbu plānošanu. (25)</i>
Mājokļa novērtēšana un plānošana	Mājokļa saimniecisko telpu funkcijas un iekārtojums. Drošība mājoklī, elektrodrošība.	Spēj saskatīt mājokļa iekārtojuma atšķirības agrāk un tagad, laukos un pilsētā, raksturot ērta mājokļa iekārtošana rādītājus. (1) Nosaka virtuves mēbeļu atbilstību augumam. (2) Saskata paaugstinātas bīstamības zonas mājoklī un skaidro, kādi piesardzības pasākumi veicami šajās telpās. Zina, kā rīkoties, ja noticis nelaimes gadījums. (3)
Materiāli, darbarīki, ierīces	Tīrīšanas un kopšanas līdzekļi, to lietošana. Putekļusūcējs.	Salīdzina un izvēlas dažādus tīrīšanas līdzekļus. (27) Zina, ka ķīmisko līdzekļu saprātīga lietošana saudzē vidi. (8) Salīdzina un izvērtē dažādu elektroierīču pasas. (27)
Mājokļa uzturēšana, kopšana un pārveidošana	Telpu iknedēļas kopšanas darbi. Kaitēkļi – blusas, blaktis. Sadzīves atkritumi.	Veic mājokļa iknedēļas kopšanas darbus. <i>Apzinās cilvēka darbu kā vērtību dzīvesvides uzturēšanā. (27)</i> Zina līdzekļus blusu, blakšu apkarošanai. Zina, ka sadzīves atkritumu pārstrāde saudzē vidi. (8)
Uzturs (16 stundas)		
Uztura režīma galvenie principi	Uzturlīdzekļu enerģētiskā vērtība, cilvēkam nepieciešamais enerģijas daudzums. Ogļhidrāti, to nozīme. Vitamīni. Pusdienas.	Mācās salīdzināt produktu uzturvērtību un bioloģisko vērtību, izmantojot uzturlīdzekļu ķīmiskā sastāva tabulas. Zina, kā uztura piramīdu vai uztura apli var izmantot ēdienkartes sastādīšanā. (10) <i>Saskata, ka mājturības stundās gūtās zināšanas un prasmes papildina</i>

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
		<i>mājās gūto pieredzi, rosina koriģēt savu un mājinieku uztura paradumus. (25)</i> Izvēlas ēdienus pusdienām. Salīdzina dažādas pusdienu ēdienkartes.
Uzturlīdzekļi	Dārzeni, kartupeļi, pākšaugi, augļi un ogas.	Prot novērtēt augļu, ogu, dārzeņu, pākšaugu un kartupeļu kvalitāti. Raksturo produktu uzglabāšanas noteikumus. (10) Izvēlas produktus, sver tos.
Darbarīki, ierīces, trauki	Ierīces, darbarīki dārzeņu, kartupeļu, pākšaugu, augļu un ogu pirmapstrādei un termiskai apstrādei.	Saprot, kā ekonomiski izmantot iekārtas un ierīces. Izvēlas piemērotākos instrumentus darba veikšanai. (6, 27) Prot saprātīgi lietot ķīmiskos līdzekļus trauku, ierīču kopšanai.
Ēdienu gatavošana	Produktu pirmapstrāde un termiskā apstrāde. Uzturvielu saglabāšanas iespējas produktu apstrādes laikā. Zupu, sautējumu, salātu, kompotu, ķīseļu, saldo zupu gatavošanas tehnoloģija. Dārzeni, kartupeļi, pākšaugi, augļi, ogas latviešu tradicionālajos ēdienos. Ēdienu gatavošana pēc receptēm.	Izprot, kā ēdienu gatavošanas procesā rodas uzturvielu zudumi. (10) Prot pēc receptes gatavot zupas, sautējumu, salātus, ķīseļus, kompotus. (11) <i>Apzinās latviešu tradicionālo ēdienu nozīmi mūsdienu uzturā. (28)</i> Prot novērtēt ēdienu kvalitāti pēc to organoleptiski nosakāmām īpašībām. (11) Izprot racionālas darba vietas iekārtošanas un kārtības uzturēšanas nepieciešamību darba vietā. (2)
Ēdienu pasniegšana. Galda kultūra	Galda veļas, trauku un piederumu izvēle ikdienas pusdienu galda klāšanai atbilstoši ēdienkartei. Pagatavoto ēdienu pasniegšana. Uzvedība pie galda.	Prot pasniegt un noformēt ēdienus. (12) Prot uzklāt ikdienas pusdienu galdu atbilstoši ēdienkartei. (12) Prot uzvesties pie galda atbilstoši pieņemtajām uzvedības normām. (12)
Apģērbs (4 stundas)		
Apģērba izvēle un ilglaicīga lietošana	Apģērbam izvirzāmās prasības. Daudzkārtu apģērbs. Apģērba pamatkārta, tās kopšana un glabāšana. Pogu piešūšana, atirušu pogcaurumu labošana. Vilnas šķiedra. Mazgāšanas līdzekļi. Krekla, blūzes gludināšana. Kaklasaites un lakatiņi, to sasišana.	Raksturo dažādus apģērba veidus. (9) <i>Apzinās piemērota apģērba izvēles nepieciešamību atbilstoši situācijai. Prot izvēlēties apģērpu. (9)</i> Mācās izvēlēties lietot dažādus apģērba kopšanas līdzekļus un piederumus. Apraksta vilnas šķiedras īpašības, nosaka tās esamību audumā. Gludina kreklu vai blūzi. (9) Sasiem kaklasaiti vai lakatiņu. Piešuj pogas, veido un labo pogcaurumus, ievērojot darba drošības noteikumus.

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
		Mācās izvērtēt informāciju uz apģērbu etiķetēm.
Adīšana (18 stundas)		
Adīta izstrādājuma idejas radīšana un noformēšana	Etnogrāfisko rakstu elementi. Etnogrāfiskais krāsu salikums. Novadu raksturīgākās krāsas. Krāsu salikumi dabā. Proporcijas. Kontrasts. Analogija. Etnogrāfiskie adījumi un adījumi mūsdienās. Adīta izstrādājuma darināšanas secība, laika plānošana.	Analizē etnogrāfisko materiālu un saskata iespēju atsevišķus etnogrāfiskā raksta elementus radoši izmantot mūsdienīgos izstrādājumos. (28) Izvēlas un zīmē savu zīmi. <i>Apzinās tradīciju un etnogrāfiskās mākslas nozīmi un izmantošanas iespējas mūsdienu interjera priekšmetos un apģērbā. (28)</i> Veido mūsdienīgu interjera vai tērpa sastāvdaļu. Veido krāsu uztinumus: tumšo – gaišo, silto – vēso, izmantojot dabas, ziedu, augu attēlus. Prot veidot un lietot skices, vienkāršus tehniskos zīmējumus. (16) Saskata izstrādājuma izmantošanas iespējas. Izprot, ka izstrādājuma darināšana no ieceres līdz gatavai lietai veicama noteiktā secībā. (14) <i>Saskata iespējas un apzinās, kā paša gatavotais izstrādājums var dot reālu labumu ģimenes budžetam, sevis apliecināšanai. (26)</i>
Adīšanas materiāli un darbarīki	Materiālu īpašības. Materiālu izvēle: dabīgās un jauktās tekstilšķiedras tekstilpavedieni, to īpašību salīdzināšana. Tekstilmateriālu un krāsu saskaņošana. Saskaņotu dziju, adāmadatu izvēle un iegāde, izmaksas.	Iepazīstas ar informāciju uz dziju etiķetēm, prot to izvērtēt. Salīdzina dažādas tekstilšķiedras. (13, 17) Novērtē dziju kvalitāti. Mācās pārbaudīt dziju krāsas noturību. Prot izvēlēties ieceres realizēšanai nepieciešamo dzijas daudzumu un kombinēt dažādas dzijas, izvēlēties piemērotas adāmadatas. Aprēķina un novērtē izstrādājuma adīšanai nepieciešamās izmaksas. (19) Zina dziju ekonomiskas, ekoloģiskas un piemērotas lietošanas kritērijus. (27)
Izstrādājuma adīšana un novērtēšana	Darba drošības un higiēnas noteikumi. Darba vietas organizēšana. Adīšanas pamati. Apzīmējumi. Ģeometriskā raksta raports. Raksta adīšana, izmantojot vienkāršu adījuma rakstu tehniskos zīmējumus. Mērījumi. Valdziņu aprēķināšana. Izvēles priekšmeta adīšana, izmantojot apaļadījumu. Darba procesā radušos defektu labošanas iespējas.	Izprot racionālas darba vietas iekārtošanas un kārtības uzturēšanas nepieciešamību. Iekārto darba vietu atbilstoši adīšanas tehnoloģiskā procesa prasībām. (2, 20) Prot veikt vienkāršākās adīšanas operācijas: iepazīstas ar tehniskajiem apzīmējumiem un adījuma raksta tehnisko zīmējumu, nosaka raksta raportu, uzmet valdziņus, ada labiskos, kreiliskos un noceltos valdziņus, ada labisko–kreilisko valdziņu rakstus, ada apaļadījumu, apgūst papēža veidošanu un pirkstgala noraukumu. Prot apgūtās prasmes lietot radoša izstrādājuma izgatavošanā. (18, 21)

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
	Adījuma formēšana, tvaicēšana. Adījuma novērtēšanas kritēriji. Adījuma kopšana un glabāšana.	Veic mērījumus un aprēķinus. Apaļadījumā izada iecerēto izstrādājumu, izmantojot nepieciešamos darbarīkus un materiālus un ievērojot prasības izstrādājuma kvalitātei un materiālo resursu patēriņam. (21, 22) Prot veikt adīta izstrādājuma pēcapstrādi. Veic darba procesā radušos defektu labošanu, formēšanu, tvaicēšanu. (22) <i>Veic darbības, rezultāta pašvērtēšanu un savstarpēju vērtēšanu. (23)</i> Saskata izstrādājuma izmantošanas iespējas. (23)
Izšūšana (16 stundas)		
Idejas radīšana un noformēšana izstrādājumam ar balto izšuvumu	Balto izšuvumu darbi latviešu un citu tautu etnogrāfiskajos izstrādājumos. Izšuvumi mūsdienās. Proporcijas. Taisnstūrveida laukuma kompozīcija. Dažādu etnogrāfiskā materiāla informācijas avotu izmantošanas iespējas. Izšūta izstrādājuma darināšanas secība, laika plānošana.	Analizē balto izšuvumu etnogrāfisko materiālu un saskata iespēju atsevišķus etnogrāfiskā raksta elementus radoši izmantot mūsdienīgos izstrādājumos. (16) <i>Apzinās materiālās kultūras mantojuma un tautas mākslas nozīmi un izmantošanas iespējas mūsdienu interjera priekšmetos un apģērbā. (28)</i> Mācās saskatīt kopīgo un atšķirīgo latviešu un citu tautu baltajos darbos. Prot veidot un noformēt savas idejas skices izstrādājuma rotāšanai ar izšuvumu. (18) Prot veidot vienkāršu kompozīciju un piegrieztni pagatavojamajam izstrādājumam. (16) Plāno izšūšanas tehnoloģisko procesu.
Materiāli un darbarīki	Materiālu izvēle: dabīgās un jauktās tekstilšķiedras tekstilpavedieni, to īpašības. Materiālu saskaņošana. Diegu, auduma, adatu izvēle un iegāde, izmaksas.	Salīdzina dažādus diegus. Novērtē auduma un diegu kvalitāti. Prot izvēlēties ieceres realizēšanai nepieciešamos darbarīkus, piemērotu audumu un diegus, aprēķināt nepieciešamo daudzumu. Zina materiālu ekonomiskas, ekoloģiskas lietošanas kritērijus. (27, 19) <i>Aprēķina un novērtē izšūšanas procesam nepieciešamās izmaksas. (19)</i>
Izstrādājuma izšūšana balto darbu tehnikā un novērtēšana	Darba drošības un higiēnas noteikumi. Darba vietas organizēšana. Izšūšanas veidi. Vienkāršākās balto izšuvumu darbu izšūšanas operācijas. Izstrādājuma rotāšana ar izšuvumu.	Iekārto darba vietu atbilstoši balto darbu tehnoloģijas prasībām un darba drošības noteikumiem. (20) Mācās sagatavot darbam audumu. Apgūst diega nostiprināšanu. (21) Mācās veikt vienkāršākās balto darbu izšūšanas operācijas: cauro vīli, līkloču cauro vīli, dubulto cauro vīli u. c., izstrādājuma malu apdari. (21)

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
	Izšuvuma bagātināšanas iespējas, izmantojot krāsaino darbu dūrienus un spodršuvumu. Darba noformēšana. Izšuvumu kopšana un uzglabāšana. Rezultāta novērtēšanas kritēriji.	Izšuj iecerēto izstrādājumu, izmantojot nepieciešamos darbarīkus, audumu un diegus, ievērojot prasības izstrādājuma kvalitātei un materiālo resursu patēriņam. (22) Veic izšuvuma pēcapstrādi. (22) Apgūst, kā kopjami un uzglabājami balto darbu izšuvumi. (22) <i>Veic darbības un tās rezultāta pašvērtēšanu un savstarpēju vērtēšanu atbilstoši kritērijiem, prot saskatīt pozitīvo savā un citu darbā. (23)</i> <i>Saskata iespējas un apzinās, kā paša gatavotais izstrādājums var dot reālu labumu ģimenes budžetam, sevis apliecināšanai. (26)</i>
Šūšana (12 stundas)		
Darba ieceres (idejas) noformēšana	Darba apgērba funkcijas. Izstrādājuma darināšanas secība, laika plānošana. Darba apgērbs (materiāli, mēri, piegrieztni, modelēšana).	Pamato darba apgērba nepieciešamību. Mēra augumu, pieraksta mērījumus. Konstruē un modelē piegrieztni. (18) Plāno šūšanas darbu secību. (18)
Tekstilmateriāli, šūšanas iekārtas, darbarīki, piederumi	Dabīgie tekstilmateriāli, to tehnoloģiskās īpašības. Šujmašīnas kopšana. Dūriena garuma regulēšana, augšējā diega sprieguma regulēšana, apakšējā diega uztīšana.	Atpazīst dabīgos tekstilmateriālus, raksturo to tehnoloģiskās īpašības. Novērtē materiālu piemērotību un izvēlas atbilstošāko. (19) Regulē šujmašīnas dūriena garumu, augšējā diega spriegumu, uztin apakšējo diegu. (20) Sakārto šujmašīnu pēc darba.
Izstrādājuma šūšana un novērtēšana	Mašīnvīles – uzlikumvīle, nolocījuma vīle. Roku dūrieni – taisnais atšuvumdūriens, slīpais atšuvumdūriens. Savilkums, stūru veidošana. Darba apgērba šūšana.	Pazīst un šuj mašīnvīles un roku dūrienus. (21) Šuj izstrādājumu, ievērojot darba drošības un higiēnas noteikumus. (22) Uztur kārtībā un pēc darba sakopj savu darba vietu. (20) <i>Veic darbības un tās rezultāta pašvērtēšanu un savstarpēju vērtēšanu atbilstoši kritērijiem, prot saskatīt pozitīvo savā un citu darbā. (23)</i>

7. KLASE

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
Mājoklis (4 stundas)		
Privātās mājturības organizēšana	Mājokļa – vides cilvēka garīgo un fizisko spēku atjaunošanai – uzturēšana.	Izvērtē mājas darbus cilvēka dzīvesvides nodrošināšanai. Mācās plānot, organizēt mājas uzkopšanas darbus. <i>Vērtē savu ieguldījumu mājas vides uzturēšanā. (24)</i>
Mājokļa novērtēšana un plānošana	Dzīvojamo, darba, atpūtas telpu iekārtojums dažāda lieluma mājokļos. Drošība mājoklī.	Mācās plānot mājokļa labiekārtošanas darbus atkarībā no mājokļa lieluma, ģimenes lieluma un nodarbošanās. Iepazīstot etnogrāfiskos sadzīves priekšmetus, saskata materiālās un garīgās kultūras vienotību. Salīdzina mājokļa iekārtojumu agrāk un tagad. Prot pamatot galvenos mājokļa racionāla iekārtojuma noteikumus. Nosaka cēloņus iespējamiem nelaimes gadījumiem mājoklī. Mācās, kā rīkoties, ja noticis nelaimes gadījums.
Materiāli, darbarīki, ierīces	Mājokļa iekārtošanā izmantojamie materiāli. Telpu sezonas tīrīšanas darbiem nepieciešamie piederumi un līdzekļi. Kaitēkļu un grauzēju iznīcināšanas līdzekļi.	Iepazīst materiālu ekonomiskas, ekoloģiskas un piemērotas lietošanas kritērijus. <i>Izvēlas tīrīšanas un kopšanas darbiem nepieciešamos piederumus un līdzekļus, raksturo to ietekmi uz vidi. (8)</i> <i>Izvēlas līdzekļus kaitēkļu un grauzēju apkarošanai, raksturo to ietekmi uz vidi. (8)</i>
Mājokļa uzturēšana, kopšana un pārveidošana	Telpu un mēbeļu saudzīga lietošana. Bojājumi, to novēršana. Telpu sezonas tīrīšanas darbi. Kaitēkļi un grauzēji, to iznīcināšana. Pakalpojumi mājokļa uzturēšanai.	Mācās ekonomiski lietot un taupīt mājāsaimniecībā izmantojamos resursus. <i>Saudzīgi lieto telpas un mēbeles, raksturo to bojājumus un izvēlas, kā tos novērst. (5)</i> <i>Izvērtē sadzīves ķīmisko līdzekļu nepārdomātas lietošanas sekas. (8)</i> Mācās kritiski izvērtēt preču, pakalpojumu nepieciešamību, kvalitāti un izmaksas. <i>Ar cieņu izturas pret savu un citu veikumu. (27)</i>
Uzturs (16 stundas)		
Uztura režīma galvenie principi	Olbaltumvielas, tauki, minerālvielas, to nozīme uzturā un nepieciešamais daudzums. Sāls, garšvielas, garšaugi uzturā.	Iepazīstas ar informāciju uz preču etiķetēm un mācās to izvērtēt. Apgūst zināšanas par pilnvērtīgu uzturu. Mācās novērtēt ēdienkarti, ievērojot veselīga uztura un ekonomiskos

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
	Ēdienkartes veidošanas principi. Uzturs ikdienā.	nosacījumus.
Uzturlīdzekļi	Gaļa, zivis.	Salīdzina uzturvielu daudzumu dažādos produktos, izmantojot uzturlīdzekļu sastāva tabulas. Izvēlas produktus, sver tos, ar sajūtu orgāniem novērtē to kvalitāti.
Darbarīki, ierīces, trauki	Trauki, ierīces, darbarīki gaļas un zivju pirmapstrādei un kulinārajai apstrādei, to izvēle, lietošana un kopšana. Trauki, ierīces, darbarīki auksto dzērienu gatavošanai.	Izvēlas un ekonomiski lieto ierīces, darbarīkus ēdienu gatavošanā. (4)
Ēdienu gatavošana	Gaļas un zivju pirmapstrāde un kulinārā apstrāde. Gaļas un zivju ēdienu gatavošanas tehnoloģija. Auksto dzērienu veidi, to gatavošanas tehnoloģija un pasniegšana. Sanitārijas prasības un personīgās higiēnas normas. Saindēšanās iespējamība un rīcība saindēšanās gadījumā.	Paskaidro dažādu ēdienu gatavošanas procesu nozīmi. Gatavo pēc receptēm gaļas un zivju ēdienus, aukstos dzērienus, ievērojot darba drošību. (3, 11) Zina, kuri produktu apstrādes un ēdienu gatavošanas veidi labāk ļauj saglabāt uzturvērtību. Plāno ēdienu gatavošanas darbus. Mācās novērtēt ēdiena kvalitāti un dot ieteikumus garšas uzlabošanai. Prot meklēt palīdzību saindēšanās gadījumā.
Ēdienu pasniegšana. Galda kultūra	Galda veļa, trauki, piederumi svētdienas pusdienu galdam. Gaļas un zivju ēdienu, auksto dzērienu pasniegšana. Uzvedība pie galda.	Plāno laiku ēdienu gatavošanai un galda klāšanai. (5) Prot uzklāt svētdienas pusdienu galdu. Pasniedz ēdienus. Prot uzvesties pie svētku pusdienu galda.
Apģērbs (4 stundas)		
Apģērba izvēle un ilglaicīga lietošana	Garderobes komplektēšanas principi un iespējas. Sezonas apģērbs. Jauktās šķiedras, to īpašības, izmantošana, apzīmējumi. Austie materiāli, neaustie materiāli un trikotāža. Apģērba ilglaicīgas lietošanas nodrošināšana. Apģērba mazgāšana veļas mašīnās, glabāšana. Atīrušas vīles, to labošana. Apavu kopšana.	Izskaidro un pamato garderobes komplektēšanas principus. Mācās veidot garderobi, glabāt sezonas apģērbus. Iepazīstas un mācās izvērtēt informāciju uz apģērba etiķetēm. Izvērtē dažādu jaukto šķiedru piemērotību dažādiem ģērbiem. Prot izvēlēties un lietot dažādus apģērba kopšanas līdzekļus un piederumus. (9) Labo atīrušu vīli. Kopj apavus.

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
Adīšana (14 stundas)		
Adīta izstrādājuma idejas radīšana un noformēšana	Cimdu valkāšanas tradīcijas Latvijā. Etnogrāfiskā raksta pamatelementi latviešu un citu tautu rakstos, to izmantojums apģērbā. Etnogrāfiskā raksta elementu grafisks attēlojums. Amatniecība un tautas māksla. Proporcijas. Tekstilmateriālu, krāsu saskaņošana. Adījumi mūsdienās. Izstrādājuma darināšanas secība, izmaksas un laika plānošana.	Analizē etnogrāfisko materiālu. Izpēta Latvijas novadu cimdu rakstus, izmanto cimdu raksta zīmējumu, veidojot skici mūsdienīgam izstrādājumam. (16) <i>Saskata un apzinās tradīciju, materiālās kultūras mantojuma nozīmi un izmantošanas iespējas mūsdienīgos izstrādājumos.</i> (28) Saskata kopīgo un atšķirīgo latviešu un citu tautu etnogrāfiskajos rakstos. Prot veidot un lietot skices, vienkāršus tehniskos zīmējumus. (16) Veido izstrādājuma kompozīciju. Prot veidot krāsu salikumus. Prot atrast, salīdzināt un izvērtēt dažādos informācijas avotos iegūto informāciju. (17) Plāno izstrādājuma adīšanas tehnoloģisko procesu. (14, 19) Spēj pamatot un prognozēt savas idejas un darbības rezultātu. Saskata iespējas un apzinās, kā paša gatavotais izstrādājums var dot reālu labumu ģimenes budžetam. (26) Izstrādā vērtēšanas un savstarpējās vērtēšanas kritērijus.
Adīšanas materiāli un darbarīki	Jauktās tekstilšķiedras tekstilpavedieni, to izvēles un kvalitātes kritēriji, lietošana. Dzijas un adāmadatu saskaņošana. Dziju un adāmadatu izvēle un iegāde.	Saprot, kāpēc jāiepazīstas ar informāciju uz dziju etiķetēm, prot to izvērtēt. (17, 19) Zina dziju ekonomiskas, ekoloģiskas un piemērotas lietošanas kritērijus. Salīdzina dažādu tekstilšķiedru dzijas. (17, 19) Novērtē dzijas kvalitāti. Pārbauda dzijas krāsas noturību. (2, 20) Prot izvēlēties ieceres realizēšanai nepieciešamo dziju, saskaņotas adāmadatas, kombinēt dažādas dzijas, aprēķināt izmaksas, vajadzīgo daudzumu. (22) Iepazīstas ar efektdziju izmantošanas iespējām.
Izstrādājuma adīšana un novērtēšana	Darba drošības un higiēnas noteikumi. Darba vietas organizēšana. Rakstu tehniskie zīmējumi. Raksta raports. Mērījumi. Valdziņu aprēķināšana. Rakstu saskaņošana. Krāsainie raksti un dekoratīvas adītas malas.	Iekārto darba vietu atbilstoši adīšanas tehnoloģiskajām prasībām. (2) Izprot un ievēro nepieciešamās prasības adīta izstrādājuma kvalitātei un dziju patēriņam. Prot veikt vienkāršākās adīšanas operācijas: izadīt robiņus, pīnīti, skujiņu, bārkstis, adīt krāsainu rakstu, apgūst rakstu saskaņošanu. Apgūst cimda adīšanas operācijas, saskata to izmantošanas iespējas arī citos izstrādājumos. (21)

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
	Izvēles izstrādājuma adīšana apaļadījumā. Adījuma formēšana, tvaicēšana. Adījuma kopšana un glabāšana. Rezultāta novērtēšanas kritēriji.	Veic mērījumus un aprēķinus. Izada iecerēto izstrādājumu, izmantojot apaļadījumu. (22) Prot veikt adīta izstrādājuma pēcstrādi. Veic darba procesā radušos defektu labošanu, formēšanu, tvaicēšanu. (22) Veic darbības un tās rezultāta pašvērtēšanu un savstarpēju vērtēšanu atbilstoši kritērijiem. (23)
Izšūšana (12 stundas)		
Klājdūrienu izšuvumu idejas radīšana un noformēšana	Klājdūrienu tehnikā rotātu priekšmetu izmantošana mūsdienu interjerā un tērpā. Ģeometriskas formas. Stilizācija. Forma, faktūra, krāsa. Izstrādājuma darināšanas secība. Laika plānošana.	Mācās saskatīt klājdūrienu izmantošanas iespējas mūsdienu interjera priekšmetu un tērpu rotāšanā. Prot veidot un noformēt savas idejas skices. Prot veidot vienkāršu kompozīciju un piegrieztni. (16) Veido laukuma kompozīciju, izmantojot ģeometriskas formas. Mācās veidot kompozīciju, izmantojot augu, dzīvnieku stilizāciju. Prot atrast, salīdzināt un izvērtēt dažādos informācijas avotos iegūto informāciju. (17) Spēj pamatot un prognozēt savas idejas un darbības rezultātu. Plāno izstrādājuma izšūšanas secību (tehnoloģisko procesu). (14, 19) Apzinās un novērtē paša gatavoto izstrādājumu kā materiālu vērtību. (27)
Klājdūrienu izšuvumu materiāli un darbarīki	Jauktās tekstilšķiedras tekstilpavedieni, to izvēles un kvalitātes kritēriji, pielietošana klājdūrienu izšūšanai. Dziju atbilstības izvērtēšana, auduma un adatu izvēle un iegāde.	Novērtē audumu piemērotību klājdūrienu izšūšanai un izvēlas atbilstošākos. Prot izvēlēties ieceres realizēšanai nepieciešamos audumus un dzijas, aprēķināt izmaksas, daudzumu un kombinēt dažādas dzijas. Zina dziju ekonomiskas, ekoloģiskas un piemērotas lietošanas kritērijus. (19) Salīdzina dažādas dzijas un diegus, izvēlas atbilstoši savai iecerei. Mācās izmantot dažādu dziju priekšrocības faktūru veidošanai. Mācās izvēlēties saskaņotas adatas, audumus un dzijas. Aprēķina un novērtē izvēles priekšmeta izšūšanai nepieciešamās izmaksas. (19)
Izstrādājuma rotāšana ar izšuvumu klājdūrienu tehnikā un novērtēšana	Darba drošības un higiēnas noteikumi. Darba vietas organizēšana. Klājdūrienu veidi. Izstrādājuma rotāšana ar izšuvumu klājdūrienu	Iekārto darba vietu atbilstoši izšūšanas tehnoloģiskajām prasībām un darba drošības noteikumiem. (2, 20) Sagatavo darbam audumu. Prot nostiprināt diega galu. (21) Iepazīstas ar klājdūrienu veidiem.

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
	tehnikā. Darba pēcparāde. Rezultāta novērtēšanas kritēriji.	Prot veikt vienkāršākās klājdūriena izšūšanas operācijas. Pēc izvēles apgūst 3–5 klājdūrienus. (21) Izšuj iecerēto izstrādājumu, izmantojot nepieciešamos darbarīkus, audumus un dzijas, ievērojot prasības klājdūrienu tehnikā rotāta izstrādājuma kvalitātei un materiālo resursu patēriņam. Prot veikt izstrādājuma pēcparādi. (22) <i>Veic darbības un tās rezultāta pašvērtēšanu un savstarpēju vērtēšanu.</i> (23)
Batikošana, tekstilapdruka (6 stundas)		
Batikotu un apdrukātu izstrādājumu idejas radīšana un noformēšana	Batikotu, apdrukātu un marmorētu audumu izmantošana interjerā un tērpā. Gatavu izstrādājumu bagātināšanas iespējas, izmantojot batiku un apdruku. Ģeometriskas formas. Dažādu žurnālu, katalogu, grāmatu un citu informācijas avotu izmantošana. Izstrādājuma darināšanas secība, laika plānošana.	Saskata batikotu un apdrukātu audumu izmantošanas iespējas mūsdienīgu interjerā un tērpā. Piedāvā batikošanas un apdrukas iespējas gatavu izstrādājumu rotāšanā. (15) Prot veidot un noformēt savas idejas skices. (16) Prot veidot vienkāršu kompozīciju. Iepazīstas ar kompozīcijas veidošanas paņēmieniem, pēc izvēles ar vienu no tiem veido laukuma kompozīciju. Plāno batikas vai apdrukas tehnoloģisko procesu atbilstoši iecerētajam izstrādājumam. (19) Spēj pamatot un prognozēt savas idejas un darbības rezultātu.
Batikas un apdrukas materiāli, darbarīki un iekārtas	Materiālu, krāsu, darbarīku veidi, to īpašības un kvalitātes kritēriji. Palīg līdzekļi. Auduma, batikas un apdrukas krāsu izvēle un iegāde.	Mācās izvēlēties no dažādu firmu piedāvājuma batikas un tekstilapdrukas darbarīkus, audumus, krāsas. Novērtē auduma un krāsu piemērotību, izvēlas atbilstošākos ieceres realizēšanai, aprēķina izmaksas, daudzumu un kombinē dažādas krāsas un audumus. (14, 19) Mācās izmantot dažādu audumu un krāsu priekšrocības. Zina krāsu ekonomiskas, ekoloģiskas un piemērotas lietošanas kritērijus. (19)
Izstrādājuma batikošana un novērtēšana	Darba drošības un higiēnas noteikumi. Darba vietas organizēšana. Batikošanas veidi. Krāsojamā materiāla un krāsas sagatavošana. Batikošanas tehnoloģiskais process. Auduma vai gatavu izstrādājumu batikošana.	Izprot batikošanas tehnoloģiskajam procesam atbilstošas, racionālas darba vietas iekārtošanas un kārtības uzturēšanas nepieciešamību. (2, 20) Mācās sagatavot audumu un krāsas. Mācās veikt vienkāršākās batikošanas operācijas: brīvie sējumi, izšūtā batika, locītā batika, tiešā krāsas šķīduma uzliešana. Izvēlas

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
	Rezultāta novērtēšanas kritēriji.	piemērotāko ieceres realizēšanai. Batiko iecerēto audumu vai izstrādājumu, izmantojot batikošanai nepieciešamos darbarīkus, materiālus un tehnoloģiskos paņēmienus, ievērojot prasības izstrādājuma kvalitātei un materiālo resursu patēriņam, darba drošībai. (21, 22) Pārbauda batikotā izstrādājuma krāsas noturību. Prot veikt batikota auduma vai izstrādājuma pēcapstrādi. (22) Veic darbības un tās rezultāta pašvērtēšanu un savstarpēju vērtēšanu. (23)
Izstrādājuma apdruka un novērtēšana	Darba drošības un higiēnas noteikumi. Darba vietas organizēšana. Krāsojamā materiāla un krāsas sagatavošana. Kontūrkrāsu izmantošana. Tekstilapdrukas un marmorēšanas tehnoloģiskais process. Gatavu izstrādājumu vai auduma apdruka, marmorēšana. Rezultāta novērtēšanas kritēriji.	Izprot racionālas darba vietas iekārtošanas un kārtības uzturēšanas nepieciešamību un tekstilapdrukas vai marmorēšanas tehnoloģiskajām prasībām atbilstošu darba drošības noteikumu ievērošanu. (2, 20) Mācās organizēt apdrukas un marmorēšanas darba tehnoloģisko procesu. Iepazītas ar tekstilapdrukas un marmorēšanas tehnikām un izvēlas piemērotāko. Mācās sagatavot darbam audumu un krāsas. Prot veikt vienkāršākās apdrukas vai marmorēšanas operācijas. Mācās bagātināt izstrādājumu ar kontūru, faktūrkrāsām. Izgatavo iecerēto izstrādājumu, izmantojot nepieciešamos darbarīkus, krāsas, audumus un tekstilapdrukas vai marmorēšanas tehnoloģiskos paņēmienus, ievērojot prasības izstrādājuma kvalitātei, materiālo resursu patēriņam, darba drošībai. (21, 22, 3) Prot veikt izstrādājuma pēcapstrādi. (22) Veic darbības un tās rezultāta pašvērtēšanu un savstarpēju vērtēšanu. (23)
Šūšana (14 stundas)		
Darba ieceres (idejas) noformēšana	T veida plečģērbi garderobē. Izstrādājuma darināšanas secība, laika plānošana. Ķermeņa mērīšana un pieraksts. T veida plečģērba pamatpiegriezne, tās modelēšana.	Prot zīmēt T veida plečģērba modeļus, izvēlēties sev piemērotāko. Mēra ķermeni un pieraksta mērus. Konstruē plečģērba pamatpiegrieztni un modelē to. Plāno tehnoloģisko procesu.
Tekstilmateriāli, šūšanas iekārtas, darbarīki, piederumi	Tekstilšķiedru iedalījums. Izstrādājumam piemērotu audumu izvēle.	Atpazīst dažādus tekstilmateriālus. Novērtē materiālu piemērotību, ekonomiskumu un izvēlas atbilstošākos. (19)

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
	Šujmašīnas kopšana. Adata un pēdiņas nomaiņa. Kuģīša mehānisma tīrīšana.	Prot nomainīt šujmašīnas adatu un pēdiņu. (20) Prot tīrīt kuģīša mehānismu.
Izstrādājuma šūšana un novērtēšana	Apmalojuma vīļu veidi. Pārnesumdūriens un apdiegumdūriens. Piegrieztnes izvietošana uz auduma un piegriešana. T veida plecgērba šūšana. Izstrādājuma novērtēšanas kritēriji.	Pazīst un šuj apmalojuma vīles. Plāno šūšanas darbu secību. Racionāli izvieto piegrieztnes uz auduma un piegriež. (22) Mācās racionālā secībā veikt plecgērba šūšanas operācijas, ievērojot darba drošības un higiēnas noteikumus. Mācās novērtēt pagatavoto izstrādājumu.

8. KLASE

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
Mājoklis (4 stundas)		
Privātās mājturības organizēšana	Mājas darbu plānošana un organizēšana. Preces un pakalpojumi. Mājokļa uzturēšanas izmaksas, to uzskaitē, ekonomēšanas iespējas.	Mācās plānot, organizēt, vadīt mājas darbus. Apraksta iespējamās mājokļa uzturēšanas izmaksas. Prot ekonomiski lietot un taupīt mājsaimniecībā izmantojamus resursus. (7) Mācās kritiski izvērtēt preču, pakalpojumu nepieciešamību, kvalitāti un izmaksas. Vērtē savu ieguldījumu mājas vides pārveidošanā. (24)
Mājokļa novērtēšana un plānošana	Ērts, estētisks mājoklis. Mākslas priekšmeti mājoklī.	Salīdzina mājokļus agrāk un tagad. (1) <i>Iepazīst etnogrāfiskos sadzīves priekšmetus, saskata materiālās un garīgās kultūras vienotību.</i> (1) Prot pamatot galvenos mājokļa estētiskā iekārtojuma nosacījumus. (2) <i>Apzinās savas iespējas personības individualitātes izteikšanai, iekārtojot mājokli.</i> (26)
Materiāli, darbarīki, ierīces	Tekstilijas mājoklī, mīksto mēbeļu apvelkamie materiāli, līdzekļi un piederumi to kopšanai.	Iepazīst materiālu ekonomiskas, ekoloģiskas un piemērotas lietošanas kritērijus. Izvēlas kopšanas līdzekļus un piederumus tekstiliju, mīksto mēbeļu un mākslas priekšmetu kopšanai. (8) Izvērtē nepārdomātas sadzīves ķīmisko līdzekļu lietošanas sekas. (8)
Mājokļa uzturēšana, kopšana un pārveidošana	Tekstiliju, mākslas priekšmetu kopšana. Atkritumu problēma, atkritumu šķirošana un pārstrādes iespējas.	Prot kopt tekstilijas un mākslas priekšmetus. Prot raksturot ekoloģisku saimniekošanu, sadzīves atkritumu pārstrādes iespējas. (8)
Uzturs (16 stundas)		
Uztura režīma galvenie principi	Uzturlīdzekļu ķīmiskais sastāvs, uzturvielu ieteicamās attiecības. Uztura ietekme uz veselību. Svētku galda ēdienkarte, ēdienkarte bufetes veida galdam, laika plānošana svētku sagatavošanas darbam.	Iepazīstas ar informāciju uz preču etiķetēm un mācās to izvērtēt. <i>Zina pilnvērtīga uztura pazīmes (uztura bioloģiskā un enerģētiskā vērtība).</i> (10) Mācās novērtēt ēdienkarti, ievērojot veselīga uztura un ekonomiskos nosacījumus.

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
Uzturlīdzekļi	Piens, piena produkti.	Salīdzina uzturvielu daudzumu dažādos produktos, izmantojot uzturlīdzekļu ķīmiskā sastāva tabulas. Izvēlas produktus, sver tos, ar sajūtu orgāniem novērtē to kvalitāti. (11)
Darbarīki, ierīces, trauki	Trauki, ierīces, darbarīki, to izvēle lietošana un kopšana.	Mācās ēdienu gatavošanā ekonomiski lietot ierīces, darbarīkus.
Ēdienu gatavošana	Piena un piena produktu izmantošana ēdienu gatavošanā, ēdienu gatavošanas tehnoloģija. Saldo ēdienu veidi, to gatavošanas tehnoloģija.	Paskaidro dažādu ēdienu gatavošanas procesu nozīmi. (10) Plāno ēdienu gatavošanas darbu secību. (11, 3) Gatavo pēc receptēm piena un piena produktu ēdienus, saldus ēdienus, ievērojot darba drošību. (11, 3) Mācās produktu apstrādes un ēdienu gatavošanas laikā pēc iespējas saglabāt produktu uzturvērtību. Mācās novērtēt ēdiena kvalitāti un dot ieteikumus garšas uzlabošanai.
Ēdienu pasniegšana. Galda kultūra	Galda klājumu veidi un stili. Galda veļa, trauki un galda piederumi bufetes galda klājumam. Ēdienu un dzērienu izvēle un pasniegšana. Uzvedība pie galda.	Plāno laiku ēdienu gatavošanai un galda klāšanai. Prot uzklāt dažāda veida un stila galda klājumus. (12) Pasniedz ēdienus. (11) Novērtē galda klājumu un izvēlēto ēdienkarti. Mācās uzvedības etiķeti pie dažāda veida klātiem galdiem, <i>apzinās tās nepieciešamību.</i>
Apģērbs (4 stundas)		
Apģērba izvēle un ilglaicīga lietošana	Mode, stils. Jauniešu garderobe. Ķīmisko šķiedru materiāli. Apģērba tīrīšana mājās un ķīmiskajā tīrītavā. Apkakļu tīrīšana. Furnitūras nomaiņa. Atirušas oderes labošana.	Raksturo jauniešu garderobi. Mācās veidot garderobi, veido savu stilu Izvērtē modes reklāmas. Prot izvēlēties un lietot dažādus apģērba kopšanas līdzekļus un piederumus traipu tīrīšanai, novērtēt nepieciešamību apģērbu tīrīt ķīmiski. (9) Tīra apkali. Saprot, kāpēc jāiepazīstas ar informāciju uz apģērba etiķetēm, un to izvērtē. Novērtē ķīmisko materiālu daudzveidību. (9) Racionāli un ievērojot drošības noteikumus, nomaina furnitūru un labo oderi. (9, 3)
Adīšana (20 stundas)		

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
Adīta izstrādājuma idejas izstrādāšana un noformēšana	Stilizācija. Faktūras. Adījumi mūsdienās. Iedvesmas avoti izstrādājuma ieceres radīšanai (dažādi katalogi, žurnāli un citi informācijas avoti). Kompozīcijas, izstrādājuma, materiāla saskaņošana. Izstrādājuma darināšanas secība, laika plānošana.	Prot veidot un lietot skices, zīmējumus, vienkāršus tehniskos zīmējumu. Stilizē izvēlēto ainavu. Veido izstrādājuma kompozīciju. Ir iepazinies ar informācijas ieguves iespējām, tostarp IKT lietošanu tehnoloģiju jomā, prot atrast vajadzīgo informāciju avotos. Salīdzina un izvērtē dažādos informācijas avotos iegūto informāciju. (17) Spēj novērtēt adīšanas tehnoloģiskā procesa plānveidību. Plāno tehnoloģisko procesu. (14, 19) Saskata iespējas un apzinās, kā paša gatavotais izstrādājums var dot reālu labumu ģimenes budžetam, personības individualitātes izteikšanai. (26) Spēj pamatot un prognozēt savas idejas un darbības rezultātu. (16)
Adīšanas materiāli un darbarīki	Adīšanai piemērotu materiālu izvēle un saskaņošana. Dziju īpašības. Mūsdienu modernie tekstilmateriāli: ķīmiskās un dabīgās tekstilšķiedras tekstilpavedieni, to izvēles un kvalitātes kritēriji, lietošana, efektdzijas. Dziju un efektdziju saskaņošana, izvērtēšana, adāmadatu izvēle un iegāde.	Prot izvēlēties adīšanas darbarīkus un dzijas, novērtē dziju kvalitāti. Iepazīstas ar efektdziju izmantošanas iespējām. (19) Prot izvēlēties ieceres realizēšanai nepieciešamo dziju, aprēķināt izmaksas, daudzumu un kombinēt dažādas dzijas. (19) Pārbauda dzijas krāsas noturību. (20) Saprot, kāpēc jāiepazīstas ar informāciju uz dziju etiķetēm, prot to izvērtēt. (13) Zina dziju ekonomiskas, ekoloģiskas un piemērotas lietošanas kritērijus. (4)
Izstrādājuma adīšana un novērtēšana	Darba drošības un higiēnas noteikumi. Darba vietas organizēšana. Vienkārši mežģiņu un krustoto valdziņu rakstu tehniskie zīmējumi. Apzīmējumi. Mērījumi. Valdziņu aprēķināšana. Piegrieztnes konstruēšana vai izvēle. Adīšana pēc piegrieztnes. Detaļu savienošana. Adījuma formēšana, tvaicēšana. Rezultāta novērtēšanas kritēriji. Adījuma kopšana un glabāšana.	Prot racionāli iekārtot un uzturēt kārtībā darba vietu. Zina un ievēro darba drošības un higiēnas noteikumus. (3, 20) Prot veikt adīšanas operācijas pēc raksta tehniskā zīmējuma: iepazīstas ar krustoto valdziņu rakstu un mežģiņu rakstu tehniskajiem apzīmējumiem, ada krustotos, saadītos valdziņus un veido apmetumu. (21) Prot adīt izstrādājumu pēc piegrieztnes: iepazīstas ar dažādiem izstrādājuma adīšanas paņēmieniem, veic mērījumus un aprēķinus, apgūst detaļu adīšanu pēc piegrieztnes. (21) Uzada iecerēto izstrādājumu, ievērojot prasības izstrādājuma kvalitātei un materiālo resursu patēriņam. (22) Veic darba procesā radušos defektu novēršanu, detaļu formēšanu, savienošana un izstrādājuma pēcapstrādi. (22)

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
		Veic darbības un tās rezultāta pašvērtēšanu un savstarpēju vērtēšanu. (23)
Aušana (10 stundas)		
Austa izstrādājuma idejas izstrādāšana un noformēšana	Austu izstrādājumu veidi, to valkāšanas tradīcijas un pielietošanas iespējas agrāk un mūsdienās. Pīšana. Audenes un celaine. Minigobelēni. Stilizācija, faktūra, līnija austos izstrādājumos. Izstrādājuma aušanas secība, laika plānošana.	Iepazīstot etnogrāfiskos sadzīves priekšmetus, mācās saskatīt materiālās un garīgās kultūras vienotību. (1) Analizē etnogrāfisko materiālu un saskata iespēju atsevišķus etnogrāfiskā raksta elementus radoši izmantot mūsdienīgos izstrādājumos. (28) <i>Izprot, ka nacionālais materiālās kultūras mantojums var bagātināt daudz kultūru sabiedrību pašlaik un turpmāk Latvijā un pasaulē.</i> (28) Salīdzina pīšanu un aušanu. Iepazīstas ar dažādiem aušanas veidiem un paņēmieniem. Mācās saskatīt atšķirīgo audenēm un celainēm. Piedāvā celaiņu izmantošanas iespējas mūsdienīgos izstrādājumos. Patstāvīgi veido, pārveido, variē un izmanto zīmējumus minigobelēnu kompozīcijām un rīkojas saskaņā ar tiem. Veido laukuma kompozīciju, izmantojot stilizētas formas un dažādas faktūras materiālus. (16) Spēj pamatot un prognozēt savas idejas un darbības rezultātu. Plāno tehnoloģisko procesu. (14, 19)
Aušanas materiāli, darbarīki un iekārtas	Materiālu īpašības. Mūsdienu modernie materiāli: ķīmiskās un dabīgās tekstilšķiedras tekstilpavedieni, to izvēles un kvalitātes kritēriji, lietošana, efektdzijas. Dziju un efektdziju saskaņošana, izvērtēšana, gobelēnadata izvēle un iegāde. Tehnoloģiskajam procesam atbilstoši darbarīki un materiāli. Steļļu veidi un izmantošanas iespējas. Velku un audu materiāli.	Novērtē auzamā materiāla kvalitāti, izmaksas un darba piederumu nepieciešamību. (19, 20) Mācās izvēlēties un sagatavot tehnoloģiskajam procesam atbilstošus darbarīkus, materiālus – audenēm, celainēm, minigobelēnam. Mācās atlasīt un saskaņot izmantojamus materiālus pēc kvalitātes un materiāla piemērotības iecerei. Zina materiālu ekonomiskas, ekoloģiskas un piemērotas lietošanas kritērijus. (4) Saprot, kāpēc jāiepazīstas ar informāciju uz dziju etiķetēm, prot to izvērtēt. Iepazīstas ar efektdziju izmantošanas iespējām un plāno paredzamo rezultātu.
Izstrādājuma aušana un novērtēšana	Darba drošības un higiēnas noteikumi. Darba vietas organizēšana. Pītu izstrādājumu darināšana.	Ievērojot darba drošības noteikumus, racionāli iekārto darba vietu atbilstoši izvēlētajās tehnoloģijas prasībām. (2, 20) Iepazīstas ar pītu izstrādājumu darināšanu un pielietošanas iespējām.

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
	Velki un audi. Darba zīmējumi. Audenes, celaines, minigobelēni. Rezultāta novērtēšanas kritēriji.	Iepazīstas ar audeņu, celaiņu, minigobelēnu darba zīmējumiem un to sagatavošanu darbam. Mācās veikt vienkāršākās aušanas operācijas: velku vilkšanu, vienkārtni. Mācās gobelēna aušanas pamattehnoloģijas: saistīto un nesaistīto gobelēnu, sumaku, ziemeļnieku un persieti. Iepazīstas ar celaines un audenes aušanas pamatiem. Izauž izstrādājumu izvēlētajā tehnikā, izmantojot nepieciešamos darbarīkus un materiālus, ievērojot prasības izstrādājuma kvalitātei un materiālo resursu patēriņam. (22) Veic izstrādājuma pēcstrādi un noformēšanu. (22) Veic darbības un tās rezultāta pašvērtēšanu un savstarpēju vērtēšanu: izstrādā rezultāta novērtēšanas kritērijus. (23)
Šūšana (16 stundas)		
Darba ieceres (idejas) noformēšana	Svārku veidi, valkāšanas tradīcijas. Izstrādājuma darināšanas secība, laika plānošana. Ķermeņa mērīšana. Gurnģērba pamatpiegrieztnes konstruēšana, modelēšana.	Raksturo un salīdzina dažādus svārku veidus. Konstruē gurnģērba pamatpiegrieztņi un modelē to. Plāno darbu secību.
Tekstilmateriāli, šūšanas iekārtas, darbarīki, piederumi	Ķīmiskās tekstilšķiedras, to iedalījums, tehnoloģiskās īpašības. Izstrādājumam piemērotu audumu izvēle. Šujmašīnas apkope. Šujmašīnas darbības traucējumi, to novēršanas iespējas.	Atpazīst ķīmiskās tekstilšķiedras, raksturo to tehnoloģiskās īpašības, raksturo to izmantošanas iespējas. Novērtē materiālu piemērotību, ekonomiskumu un izvēlas atbilstošāko. (19) Raksturo šujmašīnu bojājumus, novērtē iespējas tos novērst. Tīra un eļļo šujmašīnu. (20)
Izstrādājuma šūšana un novērtēšana	Piegrieztnes izvietošana uz auduma un piegriešana. Gurnģērba šūšana. Darba vērtēšana.	Racionāli izvieto piegrieztnes uz auduma un piegriež. (22) Prot racionālā secībā veikt gurnģērba šūšanas operācijas. Novērtē pagatavoto izstrādājumu. (23)

9. KLASE

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
Mājoklis (2 stundas)		
Privātās mājturības organizēšana	Ģimenes locekļu kopīgs darbs dzīvesvides kvalitātes uzlabošanā.	<i>Spēj saskatīt iespējas un sniegt kvalitatīvus priekšlikumus dzīvesvides izmaiņšanā un pārveidošanā. (24)</i> <i>Izprot mācību priekšmeta noderīgumu ikdienas dzīvē, dzīvesvides kvalitātes uzlabošanā. (25)</i> <i>Apzinās savas iespējas sabiedrības ilgtspējīgas attīstības sekmēšanai, vides saglabāšanai. (24)</i>
Mājokļa novērtēšana un plānošana	Cilvēkam labvēlīga mājokļa vide. Inženiertehniskais nodrošinājums. Drošība. Rīcība nelaimes gadījumos.	Raksturo un novērtē cilvēka veselībai labvēlīgu mājokļa vidi – trokšņi, mitrums, siltums. Analizē mājokļa inženiertehnisko nodrošinājumu. (2) Zina, kā plānot, organizēt, vadīt mājas uzkopšanas, labiekārtošanas un remonta darbus. (5) Zina, kā rīkoties, un plāno rīcību nelaimes gadījumos, prot sniegt pirmo palīdzību. (3)
Materiāli, darbarīki, ierīces	Dažādi materiāli mājokļa inženiertehniskajam nodrošinājumam.	Zina materiālu ekonomiskas, ekoloģiskas un piemērotas lietošanas kritērijus. (4) Izvēlas un vērtē mājokļa uzturēšanai izmantojamus materiālus.
Mājokļa uzturēšana, kopšana un pārveidošana	Inženiertehniskā nodrošinājuma uzturēšana. Mājsaimniecības resursu izmantošana.	Prot ekonomiski lietot un taupīt mājsaimniecībā izmantojamus resursus. (7, 27) Spēj praktiski iesaistīties procesa norisē. Spēj kritiski izvērtēt preču, pakalpojumu nepieciešamību, kvalitāti un izmaksas. (4, 27)
Uzturs (16 stundas)		
Uztura režīma galvenie principi	Ēdienkartes veidošana, bioloģiski un enerģētiski līdzvērtīgi produkti. Tematiska maltīte, tās ēdienkarte, laika plānošana. Pilnvērtīga uztura nodrošināšana gada laikā. Uzturs ekstremālos apstākļos.	Prot novērtēt ēdienkarti, ievērojot veselīga uztura un ekonomiskos nosacījumus. (10) Prot izvēlēties tematiskai maltītei piemērotus ēdienus. (11) Zina iespējas, kā var variēt un savstarpēji aizstāt produktus. (10) Saprot, kāpēc jāiepazīstas ar informāciju uz preču etiķetēm, prot to izvērtēt. (13)
Uzturlīdzekļi	Konservēti produkti, gatavi izstrādājumi, pusfabrikāti.	Izvēlas produktus, sver tos, ar sajūtu orgāniem novērtē to kvalitāti.

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
	Mīklas izstrādājumi. Pārtikas piedevas, uztura bagātinātāji.	(10)
Darbarīki, ierīces, trauki	Mūsdienīga mājsaimniecības tehnika, tās izmantošana ēdienu gatavošanā. Trauki, ierīces, darbarīki, to izvēle, lietošana un kopšana.	Iepazīstas ar moderniem rīkiem, ierīcēm un piederumiem ēdienu gatavošanā, izvērtē to izmantošanas iespējas. (6, 24) Zina, pēc kādiem kritērijiem izvēlas iekārtas, to izmantošanas priekšrocības salīdzinājumā ar instrumentiem. (6, 24) Prot ekonomiski lietot ierīces, darbarīkus ēdienu gatavošanā. (2)
Ēdienu gatavošana	Dažādi mīklas izstrādājumi. Mīklu veidi, to gatavošanas tehnoloģija. Dažādu mīklu izmantošana ēdienu gatavošanā. Latviešu nacionālie ēdieni, to gatavošanas tehnoloģija un pasniegšana. Citu tautu ēdieni ikdienas uzturā. Produktu konservēšanas veidi. Konservētu produktu, pusfabrikātu izmantošana ēdienu gatavošanā.	Plāno ēdienu gatavošanas darbus. (11) Gatavo ēdienus pēc receptēm, ievērojot drošības noteikumus. (3) Prot produktu apstrādes un ēdienu gatavošanas laikā pēc iespējas saglabāt uzturvērtību. (10) Prot novērtēt ēdiena kvalitāti un dot ieteikumus garšas uzlabošanai. (11)
Ēdienu pasniegšana. Galda kultūra	Galda klājumi dažādām svinībām. Vienreizējās lietošanas trauku, galda piederumu izmantošana galda klājumos. Ēdienu pasniegšana. Uzvedība pie galda.	Prot plānot tematisku maltīti, pagatavot, noformēt un pasniegt ēdienus. (11) Apzinās savas iespējas personības individualitātes izteikšanai, uzņemot viesus. (26) Plāno laiku sagatavošanās darbiem, ēdienu gatavošanai un galda klāšanai. (12) Prot uzklāt dažāda veida un stila galdus, izmantot vienreizējās lietošanas traukus un galda piederumus. (12) Novērtē galda klājumu un izvēlēto ēdienkarti, tās atbilstību svinībām. (23) <i>Patstāvīgi veic pašvērtēšanu un savstarpēju vērtēšanu, prot pamatot savu vērtējumu.</i> <i>Apzinās vienkāršāko etiķetes noteikumu ievērošanas nepieciešamību pie dažāda veida klātiem galdiem. (12)</i>
Apģērbs (4 stundas)		
Apģērba izvēle un ilglaicīga	Tērpa vēsturiskā attīstība. Tērpu stili.	Salīdzina dažādus tērpus, raksturoto stilus. Paskaidro un pamato

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
lietošana	Izejamais tērps. Tērpu valkāšana etiķete. Tērpa iegāde. Izejamā tērpa kopšana un glabāšana. Apģērba radoša pārveidošana.	izejamā tērpa glabāšanas noteikumus. (9) Zina apģērba izvēles kritērijus. (9) Izvēlas un lieto dažādus tērpa aksesuāru kopšanas līdzekļus un piederumus. (9) Iepazīstas un prot izvērtēt informāciju uz apģērba etiķetēm. (13) Veido skices, plāno darbu un veic apģērba radošu pārveidošanu. (9) <i>Apzinās savas iespējas personības individualitātes izteikšanai. (26)</i>
Tamborēšana (12 stundas)		
Tamborēta izstrādājuma idejas radīšana un noformēšana	Tamborētas mežģīnes latviešu un citu tautu etnogrāfiskajos izstrādājumos. Kompozīciju veidojošie pamatelementi. Motīvi. Laukuma kompozīcija. Krāsu un materiālu saskaņošana. Tamborēti interjera un tērpu dizaina elementi. Izstrādājumu darināšanas secība, laika plānošana.	Iepazīstas ar tamborētām mežģīnēm latviešu un citu tautu etnogrāfiskajās tekstilijās. (16) Patstāvīgi spēj novērtēt nepieciešamību praktiski izmantot tamborētus elementus vai izstrādājumus interjerā vai tērpā. Prot izvēlēties optimālāko variantu ieceres realizēšanai. (19) Patstāvīgi veido priekšmeta izgatavošanai nepieciešamo skici, kompozīciju. (16) Spēj pamatot un prognozēt savas idejas un darbības rezultātu. (16) Zina un izprot tehnoloģiskā procesa fāzes (idejas ģenerēšana, projektēšana, materializācija, novērtēšana). (14) Spēj izvēlēties piemērotu un savām iespējām atbilstošu tehnoloģisko risinājumu. (15)
Tamborēšanas materiāli, darbarīki	Dažādu palīgmateriālu izmantošanas iespējas (fliteri, pērlītes u. c.). Dažādu tekstilšķiedru tekstilpavedienu apvienošanas iespējas vienā izstrādājumā, tamborējamo diegu un tamboradatu saskaņošana. Idejai atbilstošu materiālu un palīgmateriālu izvērtēšana un iegāde.	Novērtē tamborēšanas materiālu kvalitāti, izmaksas un kvalitatīvu tamboradatu nepieciešamību. Zina materiālu ekonomiskas, ekoloģiskas un piemērotas lietošanas kritērijus. (4) Saprot, kāpēc jāiepazīstas ar informāciju uz materiāla etiķetēm, prot to izvērtēt. (13) Salīdzina dažādus materiālus pēc to īpašībām. Novērtē materiālu piemērotību un izvēlas atbilstošākos. (19) Izvēlas saskaņotus vai kontrastējošus palīgmateriālus, pērlītes, fliterus u. c.
Izstrādājuma tamborēšana un novērtēšana	Darba drošības un higiēnas noteikumi. Darba vietas organizēšana. Tamborēto mežģīņu veidi. Tamborēšana pēc tehnisko rakstu zīmējuma.	Prot racionāli organizēt savu darba vietu atbilstoši tamborēšanas tehnoloģiskajām prasībām un darba drošības noteikumiem. (2, 3, 20) Prot izmantot no dažādiem informācijas avotiem iegūtās piegrieztnes, raksta tehniskos zīmējumus. Iepazīstas ar tamborēšanas tehniskajiem

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
	Dažādu formu tamborēšana un tamborēšana pēc piegrieztnes. Auduma un citu materiālu izmantošanas iespējas. Malu apdares veidi. Detaļu savienošana. Tamborējuma formēšana, tvaicēšana. Tamborējuma kopšana un glabāšana. Darba procesā radušos defektu labošanas iespējas. Rezultāta novērtēšanas kritēriji.	apzīmējumiem dažādos informācijas līdzekļos. (17) Patstāvīgi veido, pārveido, variē un izmanto sarežģītākus rakstu tehniskos zīmējumus. (18) Izvēlas izstrādājumam piemērotāko rakstu, veic mērījumus, aprēķinus. Modelē izvēlēto izstrādājumu. (21) Mācās ietamborēt pērlītes, flīterus u. c. Iztamborē iecerēto izstrādājumu, izmantojot nepieciešamās tamboradatas un diegus, ievērojot prasības izstrādājuma kvalitātei un materiālo resursu patēriņam. (22) Veic tamborējuma malu apdari, detaļu savienošanu, darba procesā radušos defektu labošanu un formēšanu. (22) Spēj novērtēt tehnoloģiskā procesa plānveidību, secīgumu, rezultāta atbilstību iecerei, izstrādājuma tehnisko un māksliniecisko kvalitāti, funkcionalitāti atbilstoši kritērijiem. <i>Patstāvīgi veic pašvērtēšanu un savstarpēju vērtēšanu. Prot pamatot savu vērtējumu.</i> (23) <i>Novērtē cilvēka darbu un tā rezultātu. Ar cieņu izturas pret savu un citu veikumu.</i> (27)
Šūšana (16 stundas)		
Darba ieceres (idejas) noformēšana	Plecģērbi skolēna garderobē. Plecģērba modeļa izvēle. Izstrādājuma darināšanas secība, laika plānošana. Ķermeņa mērīšana. Modes žurnālu piegrieztnu izmantošana.	Raksturo plecģērbus savā garderobē. Mēra ķermeni. Atrod modes žurnālos atbilstoša lieluma plecģērbu, novērtē tā piemērotību valkātāja augumam. (16) Izkopē piegrieztni no modes žurnāla un veic nepieciešamās korekcijas. (18, 19) Plāno darbu secību. (15)
Tekstilmateriāli, šūšanas iekārtas, darbarīki, piederumi	Ķīmisko tekstilšķiedru audumi, to tehnoloģiskās īpašības un izmantošana apģērba gatavošanā. Jaunākās paaudzes šujmašīnas, to tehniskās iespējas. Jaunākie šūšanas darbarīki un piederumi.	Salīdzina un raksturo ķīmisko tekstilšķiedru audumu tehnoloģiskās īpašības. Novērtē materiālu piemērotību, ekonomiskumu un izvēlas atbilstošāko. (4, 19) Pazīst un raksturo jaunās paaudzes šujmašīnas un to iespējas, jaunākos šūšanas darbarīkus un piederumus.
Izstrādājuma šūšana un novērtēšana	Auduma sagatavošana. Piegrieztnes izvietošana uz auduma un piegriešana.	Racionālā secībā veic plecģērba šūšanas operācijas. Novērtē pagatavoto izstrādājumu.

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
	Plecģērba šūšana.	<i>Novērtē cilvēka darbu un tā rezultātu. Ar cieņu izturas pret savu un citu veikumu. (27)</i>
Kombinētie darbi (20 stundas)		
Idejas radīšana un noformēšana izstrādājumu darināšanai	Kompozīciju veidojošie pamatelementi. Motīvi. Faktūras. Kompozīcija. Interjera un tērpu dizaina elementi. Krāsu un materiālu saskaņošana. Dažādu tehnoloģiju, materiālu apvienošanas iespējas vienā izstrādājumā. Izstrādājumu darināšanas secība, laika plānošana.	Patstāvīgi spēj novērtēt nepieciešamību risināt praktiska rakstura problēmas, spēj izvēlēties piemērotu un savām iespējām atbilstošu tehnoloģisko risinājumu. (15) Prot veidot kompozīciju, izmantojot dažādus iedvesmas avotus (ieskaitot etnogrāfiju, tautas mākslu, amatniecību, profesionālo mākslu u. c.) un patstāvīgi veidot priekšmeta izgatavošanai nepieciešamo skici, kompozīciju, tehnisko zīmējumu, rasējumu. Prot izmantot no dažādiem informācijas avotiem iegūtus rasējumus, piegrieztnes. (16, 28) Veic izvēles izstrādājuma un interjera vai tērpa saskaņošanu. Veido skici un kompozīciju izstrādājumam. (18) Prot izvēlēties (pēc tehnoloģisko, ekonomisko aprēķinu veikšanas), optimālāko variantu ieceres realizēšanai. (19) Spēj pamatot un prognozēt savas idejas un darbības rezultātu. (16) <i>Apzinās savas iespējas personības individualitātes izteikšanai, brīvā laika pavadīšanai. (26)</i> <i>Saskata mācību priekšmeta apguves noderīgumu karjeras izvēlē. (25)</i>
Dažādu izvēles tekstiltehniku materiāli, darbarīki	Idejai atbilstošu materiālu, palīgmateriālu un darbarīku izvērtēšana, izvēle, to izmaksas un iegāde.	Salīdzina un izvēlas ieceres realizēšanai darbarīkus, materiālus, izmanto un kombinē esošos materiālu atlikumus, aprēķina nepieciešamo materiālu daudzumu un izmaksas. Novērtē materiālu kvalitātes un izmaksu atbilstību, kvalitatīvu darba piederumu nepieciešamību, ekonomiskas, ekoloģiskas un piemērotas lietošanas kritērijus. (19) Spēj novērtēt instrumentu nolietojumā pakāpi un tās ietekmi uz materiālu apstrādi un darba drošību. (20)
Izstrādājuma darināšana un novērtēšana	Darba drošības un higiēnas noteikumi. Darba vietas organizēšana. Aktuālās tehnikas. Izstrādājuma gatavošana. Izstrādājuma apstrāde un kopšana.	Prot racionāli iekārtot darba vietu atbilstoši izvēlētajām tehnoloģijām un darba drošības noteikumiem. (2, 3) Izstrādājumu no ieceres līdz gatavai lietai darina noteiktā secībā. (21, 22) Spēj novērtēt tehnoloģiskā procesa plānveidību, secīgumu, rezultāta

Mācību saturs	Apgūstamie jautājumi	Sasniedzamais rezultāts
	Rezultāta novērtēšanas kritēriji.	atbilstību iecerei, izstrādājuma tehnisko un māksliniecisko kvalitāti, funkcionalitāti atbilstoši kritērijiem. <i>Patstāvīgi veic pašvērtēšanu un savstarpēju vērtēšanu. Prot pamatot savu vērtējumu. (23)</i> Novērtē cilvēka darbu un tā rezultātu. Ar cieņu izturas pret savu un citu veikumu. (27)

Mācību sasniegumu vērtēšanas formas un metodiskie paņēmieni

Skolēna mācību sasniegumi jāvērtē daudzpusīgi un objektīvi, lai realizētu:

- prasību atklātības un skaidrības principu, kontrolējot mācību priekšmeta standartā noteikto obligātā mācību satura apguves pamatprasību apguvi;
- pozitīvo sasniegumu summēšanas principu, reģistrējot pozitīvos sasniegumus visos mācību sasniegumu vērtēšanas līmeņos – zināšanu iegaumēšanas un sapratnes, to lietošanas un patstāvīgas produktīvas darbības līmenī;
- vērtējuma atbilstības principu, dodot skolēnam iespēju apliecināt savas zināšanas un prasmes visiem mācību sasniegumu vērtēšanas līmeņiem atbilstošos uzdevumos, jautājumos, piemēros un situācijās;
- vērtējuma noteikšanai izmantoto veidu dažādības principu, izmantojot pārbaudes rakstos, mutvārdos un kombinēti, individuālo un grupas sasniegumu vērtēšanu un dažādus pārbaudes darbus (piemēram, diagnosticējošie darbi, kontroldarbi, praktiskie darbi, projektu darbi, ieskaites, eksāmeni);
- vērtēšanas regularitātes principu, lai skolēnu un viņa vecākus informētu par iegūtajām zināšanām, apgūtajām prasmēm un mācību sasniegumu attīstības dinamiku;
- vērtējuma obligātuma principu, izvirzot prasību, lai skolēns iesaistītos mācību procesā un iegūtu savām spējām atbilstošu vērtējumu.

Vērtētājs var būt: pats skolēns, klasesbiedri, skolotājs (iekšējā vērtēšana); skolas administrācija, vecāki, eksperti, valsts un pašvaldības institūcijas (ārējā vērtēšana).

Vērtēšana ir mācību procesa sastāvdaļa, tāpēc veicama visā mācību laikā, izvēloties piemērotāko vērtēšanas vietu mācību procesā, vērtēšanas mērķi, vērtēšanas metodisko paņēmieni, vērtējuma atspoguļošanas veidu (skat. tabulu).

Vērtēšanas formas		Vērtēšanas metodiskie paņēmieni	Piemēri	Vērtējuma atspoguļošanas veids
Pēc vietas mācību procesā	Pēc mērķa			
Ievadvērtēšana Notiek pirms mācību sākuma. Dod informāciju par skolēnu sagatavotības līmeni, uzsākot tēmu,	Diagnosticējošā vērtēšana: sākotnējā rezultāta konstatēšana mācību procesa, tēmas apguves uzsākšanai;	Aptauja	Skolotājs ar jautājumu palīdzību noskaidro skolēnu zināšanu līmeni par uzturu, prasmi izvēlēties preces.	“ieskaitīts”/ “neieskaitīts”
		Praktiskais darbs	Skolēns novērtē savu prasmi strādāt ar mājsaimniecības ierīcēm, instrumentiem.	
		Novērošana	Skolotājs novērtē skolēnu prasmi strādāt ar mājsaimniecības ierīcēm, darbarīkiem.	

Vērtēšanas formas		Vērtēšanas metodiskie paņēmieni	Piemēri	Vērtējuma atspoguļošanas veids
Pēc vietas mācību procesā	Pēc mērķa			
kursu u. tml.	skolēnu motivēšana aktīvam mācību darbam; skolēna un skolotāja sadarbības formu saskaņošana, mācību mērķu un uzdevumu precizēšana.	Diskusija	Skolēni diskusijā par kopšanas līdzekļu izvēli atklāj savas zināšanas, pieredzi.	
		Pārbaudes darbs	Uzsākot darbu tekstildarbu kabinetā, skolēni izpilda īsu pārbaudes darbu ar atbilžu izvēles uzdevumiem par darba drošību.	
Kārtējā vērtēšana Notiek mācību laikā. Ir operatīva un motivējoša atgriezeniskā saite par mācību procesu.	Formatīvā vērtēšana: skolēnu sasniegumu konstatēšana ar nolūku tos uzlabot; mācību procesa norises, mācību mērķa, izmantoto mācību metožu atbilstības kontrole un saskaņošana; skolēna objektīva pašvērtējuma un atbildības veicināšana.	Novērošana	Mācību stundas laikā skolotājs vērtē higiēnas un darba drošības noteikumu ievērošanu, tehnoloģisko operāciju veikšanas secību, izpildes kvalitāti.	“ieskaitīts”/ “neieskaitīts”
		Skolēnu pašvērtējums	Skolēni vērtē darba procesu un rezultātu – pagatavotos ēdienus – pēc skolotāja izstrādātiem kritērijiem. Vērtē nošūto vīļu kvalitāti.	
		Skolēnu savstarpējais vērtējums	Vērtē citu skolēnu klāto galdu, pagatavoto izstrādājumu pēc skolotāja sagatavotas vērtēšanas tabulas ar kritērijiem.	
		Praktiskais darbs	Skolotājs vērtē tehnoloģiskā procesa izpildi, pagatavotā izstrādājuma kvalitāti.	
		Diskusija	Diskusijā par ēdienu izvēles kritērijiem skolotājs vērtē skolēnu prasmi pielietot iegūtās zināšanas.	
		Lomu spēle	Iejūtoties dažādās patērētāju lomās, skolēni parāda prasmi salīdzināt, izvēlēties, iegādāties apģērbu u. tml.	
Nobeiguma vērtēšana Notiek mācību tēmas vai kursa beigās. Nosaka, kā īstenotas	Summatīvā vērtēšana: skolēnu zināšanu un prasmju apguves līmeņa konstatēšana,	Pārbaudes darbs (ieskaite, kontroldarbs)	Skolēni izpilda uzdevumus, ar kuru palīdzību noskaidro iegūtās zināšanas, prasmes pielietot tās praktiski, salīdzināt un izvērtēt.	10 ballu skalā
		Praktiskais darbs	Skolēni praktiskā darbībā parāda zināšanu pielietojumu. Ēdienu pagatavošana un pasniegšana.	

Vērtēšanas formas		Vērtēšanas metodiskie paņēmieni	Piemēri	Vērtējuma atspoguļošanas veids
Pēc vietas mācību procesā	Pēc mērķa			
mācību priekšmeta standarta prasības.	beidzot tēmu, mācību gadu, kursu.	Darbu mape	Skolēns veido darbu mapi par garderobes komplektēšanu, veido savu izstrādājumu kolekciju	
		Darbu skates	Vērtē skolēna pagatavoto – ēdienu, klāto galdu, šūto izstrādājumu, prasmi to parādīt.	

Izvēloties pārbažu saturu, ieteicams kombinēt formālās pārbaudes metodes (pārbaudes darbi rakstos) un autentiskās metodes (vērstas uz ikdienas situācijām), kurās nozīmīga vieta atvēlēta skolēna praktiskajam sniegunam (priekšnesumam), tādējādi nodrošinot gan apgūtā mācību satura kontroli, gan sasniegto mācību mērķu un uzdevumu konstatāciju. Uz mācību satura kontroli biežāk orientēta ievadvērtēšana un kārtējā vērtēšana; nobeiguma vērtēšanā jāakcentē mācību mērķu un uzdevumu pārbaude.

Skolotājs savus veidotos darbus pārsvārā vērtē kritēriāli (vērtēšanas kritērijus nosaka skolotājs pats atkarībā no mācību priekšmeta satura un mācību procesa organizācijas vai saskaņā ar izglītības iestādes izstrādāto izglītības programmu, vai saskaņā ar 10 ballu skalas lietošanas nosacījumiem).

Valsts pārbaudes darbu saturs veidots tā, lai skolēns varētu saņemt kritēriālu vērtējumu 9. klasē – 10 ballu skalā.

Mācību satura apguvei izmantojamie mācību līdzekļi un metodes

Mācību līdzekļi

Mācību un metodiskā literatūra

Mācību satura apguvei izmantojamā literatūra skatāma Izglītības satura un eksaminācijas centra izdotajā krājumā “Ieteicamā mācību literatūra vispārējās izglītības iestādēm” (Rīga, 2000) un ISEC izdevumos “Jaunākā ieteicamā mācību literatūra” (Rīga, 2001, 2002, 2003, 2004).

Uzziņu literatūra

Enciklopēdijas. Mājturības un tehnoloģiju rokasgrāmatas. Uzturlīdzekļu ķīmiskā sastāva tabulas. Populārzinātniski žurnāli. Žurnāli un citi preses izdevumi, kuros ietverta mācību priekšmetam aktuāla informācija.

Specifiskie mācību līdzekļi mācību kabinetos

Mācību virtuve	Tekstila darbnīca
Iekārtas, ierīces Ledusskapis, mikseris, elektriskā tējkanna, svietmaižu tosteris, smalcinātājs, sulu spiede, mikroviļņu krāsns. Ierīces vienai darba vietai (4–6 skolēniem) Elektriskā plīts, ventilators, tvaika nosūcējs, izlietne, šķīvju žāvētājs, atkritumu tvertne. Piederumi un trauki vienai darba vietai (4–6 skolēniem) <i>Piederumi ēdienu gatavošanai</i> Katli, pannas, bļodas, kausi, naži, karotes, rīves. Sieti, dēļiši, mērtrauks, paplāte. Kūku, kūksa, cepumu veidules, mīklas rullis, ritenītis. Gaļas maļamā mašīna, gaļas āmuriņš, putnu dalāmās šķēres.	Darbmašīnas, ierīces Šujmašīna (viena 2–3 skolēniem). Spogulis. Manekens. Putekļu sūcējs. Ierīces vienai darba vietai (4–6 skolēniem) Gludināmais dēlis. Gludeklis. Ūdens smidzinātājs. Darbarīki un piederumi pīšanai, aušanai, adīšanai, tamborēšanai, auduma piegriešanai un izstrādājuma šūšanai, izšūšanai, batikošanai, auduma vai tekstilizstrādājuma apdrukai,

Mācību virtuve	Tekstila darbnīca
Piltuve, virtuves šķēres, caurduris, kartupeļu stampa, konservu attaisāmais. <i>Piederumi galda klāšanai</i> Galdauti, salvetes, ziedu trauki, svečturi u. c. <i>Piederumi ēdiena uzlikšanai galdā</i> Piena, sulas, saldo mērču krūzes. Tējas, kafijas kannas. Piena, krējuma kanniņas. Cukura, ievārījuma, siera, garšvielu, mērces, sautējuma, salātu trauki. Zupas terīne. Šķīvis otrā ēdiena uzlikšanai. Cepeša, zivju šķīvjī. <i>Piederumi ēdiena paņemšanai</i> Kauss (mērces), saldā ēdiena karotes. Gaļas dakšiņa, lāpstīņa. Kūku nazis, dakšiņa, lāpstīņa. Rīki salātu paņemšanai. <i>Piederumi individuālai lietošanai</i> Zupas, lēzenais pusdienu, saldā ēdiena, maizes šķīvis. Buljona tase. Kafijas, tējas tase ar apakštasi, glāze. Salātu trauks, olu trauciņš, trauks uz kājiņas. Naži, dakšiņas, karotes, tējkarotes. Darba aizsardzības līdzekļi, piederumi drošībai un uzkopšanas darbiem Darba apģērbs, virtuves cimdi, sukas, dvieļi, mazgāšanas līdzekļi, paplātes u. c. Pirmās palīdzības aptieciņa.	apgleznošanai un citām tehnoloģijām pēc skolotāja izvēles. Materiāli daudzveidīgu tehniku apguvei – papīrs (dažādu struktūru, reljefu papīrs, kartons u. c.), tekstilmateriāli un dabas materiāli. Palīgmateriāli – rāmji darbu eksponēšanai, līmlentes, knaibles u. c. Darba aizsardzības līdzekļi, piederumi drošībai un uzkopšanas darbiem Sukas, dvieļi, mazgāšanas līdzekļi, paplātes, tekstilmateriālu atgriezumtvertne. Pirmās palīdzības aptieciņa.

Mācību metodes

Mājturībā tāpat kā citos mācību priekšmetos iespējams izmantot dažādas mācību metodes. Skolotāja ziņā ir no plašā metožu klāsta izvēlēties tās metodes, kas veicinātu mājturības mērķa un uzdevumu īstenošanu un vienlaicīgi atbilstu skolēnu vecumposma īpatnībām un skolotāja personībai.

Tālāk aprakstītās metodes sakārtotas alfabēta secībā.

Metode	Skaidrojums	Piemēri
Apskats	Skolotājs rosina izzināt situāciju par kādu jautājumu. Skolēni vāc informāciju, veicot aptauju, anketēšanu, uzzinot datus; rezultātus apkopo rakstiskā apskatā.	Apkopo informāciju par dažādu amatu meistariem savā pagastā, pilsētā (saimnieces, audējas, kalēji, pinēji, podnieki, namdari, jumiķi u. c.).
Āra nodarbības	Skolotājs sagatavo jautājumus vai uzdevumus, uz kuriem skolēni atbildi var rast dabā. Skolēni novēro, veic mērījumus, pieraksta, klasē vai mājās sagatavo pārskatu par paveikto.	Uzdevums kompozīcijā: skolēni aplūko dabas objektus un, izmantojot zīmuli vai grafitu pulveri, atveido dažādas faktūras. Izmantojot vienu no faktūrām, veido krustoto valdziņu rakstu.
Darbs ar tekstu	Skolotājs piedāvā tekstus lasīšanai (atbilstoši skolēnu lasīšanas tehnikas apguves līmenim) vai ierakstītus tekstus audio un video kasetēs mācību uzdevumu veikšanai mācību stundā/mājās vai pašizglītībai. Skolēns iepazīstas ar tekstu un iegūst informāciju: veido jautājumus vai analizē, atbild uz jautājumiem – atbilstoši mācību uzdevumam.	Skolotājs piedāvā skolēniem tekstus no preses materiāliem par veselīgu uzturu. Skolēni iepazīstas ar tiem, izvērtē iegūto informāciju, tās ticamību, veido jautājumus. Skolēni izpēta sadzīves elektroierīces tehnisko dokumentāciju un iegūst informāciju, kā ar to droši un ekonomiski rīkoties.
Debates	Skolotājs (vai skolēni) piedāvā apspriešanai kādu apgalvojumu. Diviem skolēniem vai skolēnu grupām ir uzdevums argumentēti aizstāvēt divus pretējus viedokļus. Debates var organizēt kā sacensības, kas notiek pēc zināmiem noteikumiem.	Skolotājs var piedāvāt skolēniem debatēt, aizstāvot pretējus viedokļus: 1. Pica un kola ir labs otro brokastu ēdiens. 2. Pica un kola ir kaitīgas veselībai. 1. No dabīgiem materiāliem darināti priekšmeti ir veselīgāki. 2. Nav nekādas nozīmes, no kādiem materiāliem darināti priekšmeti.

Metode	Skaidrojums	Piemēri
Demonstrēšana	Skolotājs vai skolēns rāda un stāsta pārējiem skolēniem, kā kaut ko dara.	Skolotājs rāda un stāsta, kā rotā, pasniedz ēdienu, kā pareizi gludināms apģērbs. Ar demonstrējumu palīdzību veido priekšstatu par tehnoloģiskā procesa norisi. Skolēni veido savu izstrādājumu ekspozīciju, komentē. Skolēni organizē modes skati, demonstrē izgatavotos apģērbus, aksesuārus, komentē. Var sagatavot “nepieradinātās modes” skati.
Diskusija	Skolotājs (vai skolēni) piedāvā apspriešanai kādu tematu. Skolēni (grupa vai visa klase) iesaistās sarunā, argumentēti aizstāvot savu viedokli.	Skolēni konstatē situāciju ar atkritumu šķirošanu un izvākšanu skolas apkārtnē. Diskusija: "Kā man kā apzinīgam indivīdam rīkoties šajā situācijā?"
Ekspozīcijas iekārtošana	Skolēni noformē savus izstrādājumus eksponēšanai, sagatavo anotācijas, izvieto eksponātus uz stendiem, galdiem, podestiem u. c.	Skolēni skolotāja vadībā izveido visai ekspozīcijai vienotu kompozīciju. Skolēni iztīra, izgludina izstrādājumus, sagatavo anotācijas, iekārto ekspozīciju. Izstādes vērtēšanā piedalās visi skolēni. Var organizēt skatītāju balvu.
Intervija	Skolotājs uzdod skolēniem iztaujāt par noteiktu tematu vienu vai vairākus cilvēkus. Skolēni pēc sarunas apkopo rezultātus un veido secinājumus.	Intervē vienaudžus par jauniešu ģērbšanās stilu, par personībām, kuru stilu viņi vēlētos atdarināt.
Izpēte (izzināšana)	Skolotājs uzdod izpētīt kādu jautājumu vai problēmu. Skolēni izdomā jautājumus, uz kuriem jāmeklē atbildes, vāc informāciju, izvirza pieņēmumus, pārbauda tos, nosaka iespējamus risinājumus.	Skolotājs uzdod skolēniem izpētīt dažādu piena produktu piedāvājumu un cenas dažādos veikalos. Skolotājs uzdod izpētīt un salīdzināt dažādos informācijas avotos izmantotos adījumu raksta tehniskos zīmējumus un apzīmējumus. Skolotājs uzdod izpētīt un salīdzināt ierīču, instrumentu, materiālu tehniskos rādītājus.
Jautājumi	Skolotājs (vai skolēni) mutvārdos vai rakstiski uzdod jautājumus par noteiktu tematu.	Skolēni mācās uzdot mērķtiecīgus jautājumus, lai noskaidrotu kādas lietas (pirkuma) vēlamās un nevēlamās īpašības.

Metode	Skaidrojums	Piemēri
Kooperatīvās mācīšanās metodes	Skolotājs piedāvā skolēnu grupām uzdevumu vai projekta darbu, kura veikšanai nepieciešama skolēnu produktīva sadarbība, jo rezultāti ir atkarīgi no katra grupas dalībnieka paveiktā. Grupas dalībnieki ir ar dažādām zināšanām un spējām, mācās cits no cita, apmainās ar idejām un atbilstošu informāciju. Notiek aktīva mijiedarbība arī starp grupām. Skolotājs organizē norisi un konsultē skolēnus.	Skolēni tiek sadalīti grupās, un katrai grupai tiek norādīta virsma. Skolēni noskaidro, kurus tīrīšanas piederumus un līdzekļus var izmantot, salīdzina tos. Skolēnu grupas veic uzdevumus, lai kopīgi darinātu interjeram atbilstošu izstrādājumu. Skolēnu grupām kopīgi jāpagatavo pusdienas no 3 ēdieniem.
Laboratorijas darbs	Skolotājs uzdod veikt eksperimentālas dabas uzdevumu atbilstoši aprīkotā telpā vai izmantojot noteiktu aprīkojumu. Skolotājs iepazīstina skolēnus ar darba mērķiem, uzdevumiem, piederumiem, darba gaitu un nepieciešamo drošību. Skolēni (klase vai grupa) skolotāja vadībā veic uzdoto, raksta protokolu, kurā atzīmē darba gaitu, novērojumus un secinājumus.	Skolēni salīdzina dažādu audumu gludināšanu, izvēloties dažādas gludināšanas temperatūras. Skolēni izpēta dažādu materiālu fizikālās īpašības, pieraksta rezultātus, iesaka, kādu izstrādājumu izgatavošanai tie būtu izmantojami.
Mācību ekskursija	Mācību ekskursija ir vizīte uz reālu iestādi vai darbības vietu, lai tās laikā iegūtu informāciju un padziļinātu mācību satura izpratni. Skolēnus sadala grupās. Katra grupa saņem uzdevumu, kas jāveic ekskursijas laikā. Pēc ekskursijas grupas sagatavo pārskatu par paveikto.	Mācību ekskursija uz elektropreču, celtniecības materiālu, tekstilmateriālu vai citu veikalu, ražošanas uzņēmumu. Vizīte pie amata meistara. Pēc ekskursijas sagatavo pārskatu par paveikto apraksta vai vizuālas informācijas veidā (skices u. tml.).
Mācību eksperiments	Skolēni noskaidro atbildi uz jautājumu par kādu parādību praktiski pētnieciskā ceļā. Skolēni izvirza hipotēzi, izvēlas mainīgos faktorus un, vairākkārtīgi atkārtojot mēģinājumus, noskaidro atbildi. Rezultātus apkopo rakstiska pārskata veidā.	Skolēni var veikt mācību eksperimentu – kādi traipu tīrīšanas līdzekļi ir izmantojami dažādu traipu tīrīšanai. Skolēni, jaucot pamatkrāsas, eksperimentālā ceļā apgūst krāsu mācības pamatus. Rezultātus salīdzina ar krāsu apli. Nosaka, kā adāmadatu izmērs ietekmē materiāla apstrādi.
Pētījums (skolēnu zinātniski pētnieciskais darbs)	Skolotājs vai pats skolēns formulē problēmu vai jautājumu, kas jāizpēta, lietojot zinātniskās izziņas metodes. Skolēns patstāvīgi vāc informāciju, veic eksperimentu, pieraksta rezultātus, apkopo informāciju, izklāsta pētījuma rezultātus (parasti rakstveidā).	Skolēni veic pētījumu par pašu izvēlētu vai skolotāja ieteiktu jautājumu, piemēram, izpēta etnogrāfisko elementu netradicionālas izmantošanas iespējas mūsdienu interjera priekšmetos un tērpā.
Praktiskais darbs	Skolēni atbilstoši mācību uzdevumam veic mācību darbu, lietojot apgūtās zināšanas, prasmes, īstenojot savas radošās ieceres, strādājot individuāli vai grupā.	Skolēni, gatavojot ēdienu, darinot izstrādājumus, apgūst pārtikas produktu un materiālu apstrādes operācijas un tehnoloģisko procesu kopumā.

Metode	Skaidrojums	Piemēri
Prāta vētra	Skolotājs vai skolēni izvirza jautājumu vai problēmu vai iepazīstina ar tematu. Skolēni izsaka iespējamās atbildes, idejas, būtiskus vārdus u. tml., uzmanīgi klausoties, papildinot, bet nekommentējot un nevērtējot citu idejas.	Skolotājs ierosina nosaukt priekšmetus, kurus varētu pagatavot, izmantojot konkrētus materiālus. Uzdevums: izsacīt ierosinājumus, ko darīt, ja sarīkojumā nejauši ir sabojāts svētku tērps. Uzdevums: nosaukt priekšmetus, kuru rotāšanā iespējams izmantot klājdurienus.
Problēmu risināšana	Skolotājs vai skolēns formulē problēmu vai jautājumu, uz kuru jārod atbilde. Skolēni precizē problēmjautājumu, izdomā risinājuma plānu, īsteno to, izvērtē rezultātu, vai tas ir uzdotās problēmas atrisinājums un vai problēmu varētu risināt citādāk.	Skolotājs piedāvā skolēniem rast iespējas, kā samazināt mājokļa uzturēšanas izmaksas. Skolotājs piedāvā variantus, kā iespējams racionālāk iegādāties ikdienai nepieciešamās preces.
Projektu metode	Skolotājs palīdz skolēniem formulēt projekta mērķi, izveidot darba grupas, sniedz atbalstu projekta izveidē. Skolēni grupā formulē idejas un jautājumus, iegūst informāciju, pēta un risina problēmas, apkopo darba rezultātus un iepazīstina ar tiem pārējos skolēnus.	Skolēni var izstrādāt projektu "Svinību organizēšana". "Etnogrāfisko rakstu elementu izmantošana mūsdienīgos izstrādājumos"
Reklāma	Skolēni izpēta dažādus reklāmas materiālus, iepazīst reklamēšanas pamatprincipus, paņēmienus.	Skolēni veido reklāmu saviem izstrādājumiem.
Saruna (mācību dialogs)	Skolotājs vai skolēns uzdod jautājumus un vada sarunu atbilstoši saņemtajām atbildēm. Pārējie skolēni iesaistās sarunā atbilstoši noteikumiem.	Skolotājs vada sarunu par skolēniem aktuāliem jautājumiem, piemēram, jauniešu garderobes veidošanas principiem. Skolotājs veicina skolēnu izteikšanās prasmes attīstību. Skolēni var gūt atbildes uz sev aktuāliem jautājumiem neformālā gaisotnē.
Situāciju izspēle	Skolotājs rakstiski vai mutiski piedāvā skolēniem reālas situācijas aprakstu. Skolēni risina šo situāciju, uzņemoties dažādus situācijai atbilstošus pienākumus un izspēlējot tos. (Simulāciju raksturo lielāka nenoteiktība, elastīgums un sarežģītība, salīdzinot ar lomu spēli.)	Skolēniem tiek piedāvāta situācija: 1) nelaimes gadījums mājās, 2) nedarbojas nesen nopirktais mobilais telefons. Skolēni plāno rīcību, sadala pienākumus un izspēlē tos.

Metode	Skaidrojums	Piemēri
Situācijas analīze	Skolotājs vai skolēns rakstiski vai mutiski piedāvā skolēniem reālas situācijas aprakstu un uzdod atbildēt uz jautājumu vai jautājumiem par šo situāciju. Skolēni pārrunā (dažkārt arī novēro), analizē, pieraksta, secina, veido kopsavilkumus vai ieteikumus.	1. Skolotājs piedāvā ceļojuma aprakstu, skolēni izvērtē situāciju un veido garderobes aprakstu, pamato savu izvēli. 2. Skolēni analizē situāciju par ikdienas mājas darbu (ne)sadali un katra ģimenes locekļa viedokli. Iesaka risinājumus.
Stāstījums (izklāsts, lekcija)	Skolotājs vai skolēns izklāsta kāda temata saturu, tas var būt kādu ideju, viedokļu, faktu, teoriju vai notikumu izklāsts. Skolēni klausās, veido pierakstus atbilstoši uzdotajam uzdevumam, uzdod jautājumus.	Skolēni veido pierakstus par skolotāja stāstīto. Skolēns var sagatavot stāstījumu par kādu tehnoloģiju, ko iemācījies mājās, ārpuskolas nodarbībās.
Uzdevumu risināšana	Skolotājs vai skolēns izstrādā vai izvēlas vārdiem vai simboliem veidotus situāciju (darbību?) aprakstus. Skolēni, veicot noteiktas darbības, meklē to risinājumu.	Skolēni pēc piedāvātās receptes gatavo ēdienu. Pēc apraksta un piegrieztnēm pagatavo tekstilizstrādājumu. Veic izvēles priekšmeta darināšanai nepieciešamos mērījumus, aprēķinus un saskaņo ar rasējumu.
Vingrināšanās	Skolotājs uzdod un skolēni vairākkārtīgi izpilda (atkārto) vienveidīgas darbības.	Skolēni vingrinās, apgūstot materiālu apstrādes operācijas, piemēram, vingrinās šūt roku dūrienus, mašīnvīles.
Vizualizēšana	Skolotājs vai skolēni izmanto vai izveido patstāvīgi dažādus simboliskus uzskates līdzekļus – domu kartes, shēmas, diagrammas, tabulas, plānus, kartes, zīmējumus u. c. (Simboliskie uzskates līdzekļi ir īstenības objektu attēli ar vārdu, simbolu un krāsu palīdzību.)	Skolēni izmanto uzturlīdzekļu ķīmiskā sastāva tabulas, veido domu karti "Graudaugu produkti". Skolēni stilizē izvēlēto ainavu, objektu, dzīvnieku u. tml. un atrisina izvēles priekšmeta kompozīciju ar faktūru un krāsām.

Mājturība (rokdarbi) 5.–9. klasei
ar izvēli tekstila tehnoloģijās
Mācību priekšmeta programmas paraugs
Atbildīgā par izdevumu – A. Kampuse
Mācību priekšmetu programmas paraugu
aizliegts izmantot komercdarbībai!
© Izglītības satura un eksaminācijas centrs
Rīga, 2005

Ar labojumiem 2010.gada septembrī